

ALMAN CEZA İNFAZ HUKUKUNUN ESASLARI

(The Fundamentals (Basics) of German Execution Law)

Doç. Dr. Erdal YERDELEN¹

ÖZ

Alman infaz hukukunda eyalet kanunlarının birleştirilerek federal bir infaz kanunu yapılması, uzun yıllar devam eden bilimsel çalışmanın ürünüdür. Alman İnfaz Kanunu, infazın idari işlemlerle devam etmesinin hukuk devleti ilkesine uymayacağı gerçeğine dayanmaktadır. Bu husus, Alman İnfaz Kanunu Gerekçesi'nde yer almıştır. Cezanın ve infazın amacı Alman İnfaz Hukukunun temelini oluşturmaktadır. Cezanın belirlenmesi ve infazın planlanması bu amaca uygun olmalıdır. Hükümlüyü, ceza infaz kurumundaki yaşama alıştırmamak gerekir. Bu nedenle infazın gevşetilmesi, hükümlüyü sosyal hayata hazırlama ve yeniden suç işleminin önlenmesi amacıyla infaz hassas planlanmalıdır. İnfaz kurumunda kaldığı sürece mahkûm için en önemli husus, onun mutlaka bir işinin olması ve çalışmasıdır.

Anahtar Kelimeler: Cezanın Amacı, Mahkûmun Çalışması, İnfazın Gevşetilmesi, İnfazı Engelleyen Nedenler.

ABSTRACT

Integration of German execution law and legislate a federal execution code is the product of many years of scientific work. It is incompatible with the rule of law to continue implementing of the execution of punishments via administrative proceedings and the German Execution Code is based on that fact. This issue has taken a part in the Rationale of German Execution Code. The purpose of punishment and execution lies at the heart of the German Execution Code. The determination of the sentence and the planning of the execution should be match with this purpose. Inmates shouldn't be acclimatized to pass their lives in prison. Therefore, the execution should be planned carefully to loosen the execution, to prepare the convict for social life and to prevent recidivism.

1 Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ceza ve Ceza Muhakemesi Öğretim Üyesi, Orcid No: 0000-0002-8796-2186

The most important issue for the prisoner during the jail time is that he or she must have a job and he or she must work.

Keywords: The purpose of punishment, Employment of prisoners, Loosening the execution of punishment, Reasons preventing the execution of punishment.

GİRİŞ

Günümüz hukuk devletinde hürriyeti bağlayıcı cezaların alternatifi, henüz bulunamamıştır. Devlet, toplumsal barışın devamı için ceza hukukunu ilgilendiren fiillere (haksızlık) özgürlük kısıtlaması ile karşılık vermektedir. Bu durum, mağdurlar bakımından başka bir önem arz etmektedir. Ceza hukukunda özgürlük kısıtlaması içeren yaptırımlara, diğer orta düzeydeki yaptırımların yetersiz kaldığı durumlarda ve ancak son çare olarak başvurulmaktadır². Alman hukuk sisteminde hürriyeti bağlayıcı müeyyideler; sığınmacıların bir yerde ikameti, tanıklara disiplin hapsi, elkoymada zorlayıcı hapis, akıl hastalarına ruh ve sinir hastalıkları (psikiyatrik) hastanesine yatırma, güvenli izleme, yabancıların sınır dışı edilmek için tutulması, yakalama ve tutuklama olarak sıralanabilir. Bunların tamamının temelinde Alman Anayasası (*Grundgesetz-GG*) m.104 bulunmaktadır. Buna göre; hürriyet kısıtlaması; kanunla düzenlemeye, kanunda belirtilen şartların yerine getirilmesine, usule uygun davranılmasına, hâkim tarafından karar verilmesine tabidir³. Alman infaz hukukunda hürriyeti kısıtlayan ceza ve tedbirlerin infazı ile diğer cezaların infazı farklı mevzuatta düzenlenmiştir. Hürriyet Bağlayıcı Cezalar İle Hürriyeti Kısıtlayan Tedbirlerin İnfazı Hakkında Kanun⁴

2 KETT-STRAUB, Gabriele/STRENG, Franz, *Strafvollzugsrecht*, München 2016, s.V. (von. Vorwort.)

3 KETT-STRAUB/STRENG, s.1.

4 "Hürriyeti bağlayıcı cezaların ve hürriyeti kısıtlayıcı güvenlik tedbirlerinin infazı konusunda çıkarılan bu kanunun gerekçesinde; cezaların infazının idari yoldan düzenlenmesinin bugünün hukuk devleti anlayışı ile bağdaştırılmayacağı, ceza hukuku ve ceza muhakemesi hukukunun yanı sıra ilgilinin hürriyetine yönelik zora dayalı uygulamayı öngören ceza infaz hukukunun da yasal düzenlemeyi gerektirdiği belirtilmiştir. Ayrıca mahkûmlar ile devlet arasındaki hukuki ilişkinin kanun tarafından açık ve seçik biçimde düzenlenmesinin zorunlu bulunduğu belirtildikten sonra bu esaslardan hareket eden tasarımın bazı genel ilkeler koymakla yetinmeyip ayrıntılı düzenlemeler yaptığı ifade edilmiştir. Gerekçede; bu kanunun düzenlemede zorunluluk sınırını aşmadığı ve teferruat sayılabilecek hususlarda idareye düzenleme olanağını tanıdığı dile getirilmiştir. Mahkûmların tabi tutulacağı işlemlerde uygulanacak yöntemlerin uygulanabilmesi için tasarıda infazda izlenmesi gereken genel amaçların belirtilmesi ile yetinilmiş bu amaçlara ulaşılabilmesi için uygulanacak yöntemlerden ise söz edilmemiştir". İÇEL, Kayıhan, "Alman İnfaz Hukukunda Reform", *İstanbul Üniversitesi Mukayeseli Hukuk Araştırmaları Dergisi*, S:3, Y:1976, s.40-41.

(Strafvollzugsgesetz-StVollzG)⁵ hapis ve hürriyeti kısıtlayan tedbirlerin infazının nasıl yapılacağını düzenlemektedir⁶. Bu kanun, makale içerisinde Alman İnfaz Kanunu (StVollzG) olarak anılacaktır.

Alman infaz hukukunu ifade etmek için iki ayrı terim kullanılmakta ve bu iki terim sık sık birbirine karıştırılmaktadır. Bunların birbirinden farklı olduğunu belirtmek gerekir (*Strafvollzug* ve *Strafvollstreckung*). *Strafvollzug*, hapis cezasının infazı süreci için kullanılmaktadır⁷. *Strafvollstreckung* ise cezanın infazı süreci içerisindeki tüm idari ve yargısal (hâkim kararına dayanan) faaliyetleri ifade etmektedir. Bu sürece ilişkin tüm düzenlemeler bu kavramın içerisinde yer almaktadır. Süre belgesi (müddetname) hesaplaması, infaz süresinin sürenin dolması ve tahliye kararı hep bu kavram içerisinde yer almaktadır. Bu nedenle bu kısım ile ilgili adli organ olarak infaz savcılığı yetkilidir. Bu kısım ile ilgili olarak bir hâkim kararına ihtiyaç duyulursa bu karar, eyalet düzeyinde teşkilatlanmış olan ceza infaz dairesi tarafından alınacaktır⁸. Genç mahkûmlarla ilgili kararlar ise gençlik hâkimi (çocuk hâkimi) tarafından verilmektedir. Çocuk hâkimleri, hem yargısal hem de idari görev ifa etmiş olmaktadır⁹.

I. CEZA YAPTIRIM SİSTEMİ

A. Genel Olarak

Ceza hukukunda yaptırım, suç karşılığı faile uygulanan ceza veya güvenlik tedbirini ifade etmektedir¹⁰. Bu iki yaptırım türü Alman

- 5 "Almanya'da eyaletlerdeki müstakil infaz kanunlarının birleştirilerek federal düzeyde toplu düzenlenmesi, 1967 yılına dayanmaktadır. 18 kişilik komisyon 13 toplantı sonrasında İnfaz Kanunu Taslağını Adalet Bakanı'na 3.2.1971'de sunmuştur. Bu tasarı 12.1.1973'te Federal Konseye sunulmuştur. Aralık 1975'te de Federal Parlamento'da görüşülmüştür. İnfaz Kanunu-StVollzG, 16.3.1976'da kabul edilmiş ve yayınlanmış, 1.1.1977'tarihinde yürürlüğe girmiştir." İÇEL, Alman İnfaz Hukukunda Reform, s.34-35; JESCHECK, Hans Heinrich, "Hürriyeti Bağlayıcı Cezaların Alman ve Türk Ceza Hukukundaki Yeri", Çev. Ayhan ÖNDER, İÜHFİM, S:1-4, C:48, Y: 1983, s.482.
- 6 Bu Kanun, son olarak 9.12.2019 tarihinde değişikliğe uğramıştır.
- 7 Almanya'da hükümlü sayısı, 100.000 kişide 76'dır. Bu sayı 2000 yılında 98 iken gerilemiştir ve gerilemeye devam etmektedir.
- 8 "Almanya'da 1.1.1977 tarihinden beri bu amaçla Ceza İnfaz Daireleri (Strafvollstreckungskammer), infaz hukuku ile ilgili kararlarda yetkilidirler. Ceza infaz mahkemesinin genel yetkisi, Mahkemelerin Kuruluş Kanunu (GVG) m.78a'da düzenlenmiştir." DEMİRBAŞ, Timur, **İnfaz Hukuku**, Ankara 2019, s.498.
- 9 "Ceza infaz idaresi, infaz savcılığı kurumuna benzemektedir. Bu daire, infazla ilgili hukuki karar almakta, hâkimlerden oluşmakta kararlarına karşı şikâyet yoluna gidilebilmektedir. Bu daireler eyalet mahkemesinin bulunduğu yerde onlara bağlı olarak faaliyet göstermektedir. Kararlarına karşı şikâyeti inceleme yetkisi eyalet mahkemesi ceza dairesine aittir." (Alman İnfaz Kanunu-StVollzG m.110-116-119; Mahkemelerin Kuruluş Kanunu (*Gerichtsverwaltungsgesetz-GVG*) m.78a) KETT-STRAUB/STRENG, s.4.
- 10 "Suç failleri hakkında tatbik edilen cezalarla inzibati cezalar veya tedbirleri birbirine karıştırmamak gerekir. Emniyet tedbirleri, cezalara benzeseler de mühim farklı yanları vardır." TANER, Tahir, **Ceza Hukuku Umumi Hükümler**, İstanbul 1949, s.559.

hukukunda “çift izlilik” (*Zwiespurigkeit*)¹¹ olarak ifade edilmektedir¹². Türk ceza hukukunda da bu şekilde iki tip yaptırım benimsenmiştir¹³. Adli para cezaları ve hürriyeti bağlayıcı cezalar, Alman yaptırım sisteminin üzerine oturduğu iki sütünü teşkil ederler¹⁴. Alman hukukunda yaptırım sisteminin onarıcı adalet doğrultusunda yeniden yapılandırılmasına ilişkin tasarı ve taslaklar, ceza sisteminin temeli kabul edilen iki izlilik sistemine (cezalar ve güvenlik tedbirleri)¹⁵ üçüncü bir “iz” in dâhil olduğu yönünde tartışmalara neden olmuştur¹⁶.

Alman Ceza Kanunu’nda (*StGB*) asli ceza-ek ceza (*Hauptstrafe und Nebenstrafe*) ayrımı bulunmaktadır. Alman Ceza Kanunu’nun (*StGB*) 38-43a maddeleri arasında asli cezalar (*StGB* m.38, 39’da hürriyeti bağlayıcı ceza ve m.40, 41, 42’de adli para cezası) düzenlenmişken, 44. maddesinde ek ceza olarak sürücü belgesinin geçici alınması yer almaktadır. Bu hüküm Alman Ceza Kanunu’ndaki (*StGB*) tek ek ceza niteliğindedir. Alman Ceza Kanunu’nun (*StGB*) 45-45b maddelerinde ise cezanın kanuni neticeleri olarak belirli hakları kullanmaktan yasaklama¹⁷, 61 ve 76. maddeleri arasında ise güvenlik tedbirleri düzenlenmiştir¹⁸.

B. Hürriyeti Bağlayıcı Cezalar

Alman Ceza Hukuku’nda hapis cezası¹⁹ ağır ve orta ağırlıktaki suçlar için öngörülen tek ceza çeşididir. 1969 Reformu sırasında²⁰, hapis

11 Bazı yazarlar bu sistemi “iki şeritli” olarak ifade etmektedir. ÖZTÜRK, Bahri/ERDEM Mustafa Ruhan/ÖZBEK Veli Özer, *Uygulamalı Ceza Hukuku ve Emniyet Tedbirleri Hukuku*, Ankara 2003 s.45

12 JESCHECK, s.48; ZAFER, Hamide, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, İstanbul 2018, s.529.

13 KOCA, Mahmut/ÜZÜLMEZ, İlhan, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, Ankara 2019, s. 557.

14 JESCHECK, Hans Heinrich, “Hürriyeti Bağlayıcı Cezaların Alman ve Türk Ceza Hukukundaki Yeri”, Çev. Ayhan ÖNDER, İÜHFİM, S:1-4, C:48, Y: 1983, s.480.

15 EREM, Faruk, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, Ankara 1995, s.375; DEMİRBAŞ, Timur, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, Ankara 2019, s.573.

16 SEVDİREN Öznur, “Cezalandırmada Bir Paradigma Değişikliği Olarak Onarıcı Adalet Felsefesi: Bir Sentez Denemesi-I”, CHD, S: 15, Y:Nisan 2011, s.107.

17 Alman Ceza Kanunu (*StGB*) m.45’te bu kısıtlama sadece seçme seçilme ve kamu memuriyeti bakımından düzenlenmiştir. CENTEL, Nur/ZAFER, Hamide/ÇAKMUT, Özlem, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, İstanbul 2019, s.709.

18 JESCHECK, Hans Heinrich, *Almanya Federal Cumhuriyeti Ceza Hukukuna Giriş*, Çev. Feridun Yenisey, İstanbul 2007, s.61-62; C. H. Beck, *Strafvollzugsgesetz, Beck-Texte in dtv*, Münchens 1992, s.2-4; YERDELEN, Erdal, *Cezanın Belirlenmesi*, Ankara 2013, s.15.

19 “Almanya’nın ilk cezaevleri; Bremen (1609), Lübeck (1613), Bern (1614), Kasse (1616), Hamburg (1622), Danzig (1629), Zürih (1637), Spandau (1687), Berlin (1712)’dir. Bremen Cezaevi hükümlüleri sürekli çalışma esasına dayalı ve cezaevi talimatnamesi ile hükümlülerin çalıştırılarak eğitilmesi öngörülmüştür. Çalışmayı kabul etmeyen hükümlülere sadece su ve ekme verilmesi (gıda kısıtlaması) söz konusudur.” DEMİRBAŞ, *İnfaz Hukuku*, s.105.

20 “Bu reforma kadar infaz hukukuna ilişkin konulardan sadece mahkûmların çalıştırılması ve hücre hapsi kanunla düzenlenmiş iken bu hükümleri için Ceza Kanunu’nun (*StGB*) 21.

cezaları bakımından yapılan en önemli değişiklik, sadece tek tip bir hürriyeti bağlayıcı cezanın (*Einheitsfreiheitsstrafe*) kabul edilmesidir. Buna karşın gençler (*Jugendstrafe*) ve askerler (*Strafarrest*) için istisnalar söz konusudur. Tek tip olan hapis cezası, infaz sırasında hükmün süresi ve hükümlünün kişiliğine göre farklı bir uygulama yapılmasına imkân verecek niteliktedir²¹.

Alman Ceza Kanunu (*StGB*) m.38 ve 39'da hürriyeti bağlayıcı cezalar belirlenmiştir. Alman Ceza Kanunu'nun (*StGB*) 38. maddesinde müebbet hapis cezası düzenlenmiştir. Alman ceza hukuku yaptırım sisteminde ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına yer verilmemiştir²². *Roxin*; müebbet hapis cezasının, bir yaptırım türü olarak düzenlenmesine karşı çıkmakta, bu düzenlemenin evrensel insan hakları ile uyumsuz hale gelebileceğine işaret etmektedir²³. Almanya, Fransa ve İtalya anayasa mahkemeleri ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin son dönemlerde gösterdiği yaklaşımlara dikkat çeken bir kısım yazar, şartlı tahliyesi olmayan müebbet hapis cezasının insanlık onuruna aykırı olduğunu savunmaktadır²⁴.

Alman Ceza Hukuku'nda, uzun süren tartışmalara rağmen 1969 Reformu'ndan sonra da ömür boyu hapis cezası, kanunda muhafaza edilmiştir²⁵. Alman Federal Anayasa Mahkemesi (*Bundesverfassungsgericht-BVG*)²⁶, 1977 yılında verdiği kararda müebbet hapis cezasının Anayasaya uygun olduğunu, insan onuru ile bağdaşır bir infaz rejimine göre çektirilmesi ve hükümlünün yeniden özgür olabilme şansının somut ve esaslı bir biçimde var olması koşulu ile kabul etmektedir²⁷. Mahkeme,

---

Paragrafının 1.1.1974 tarihinde yürürlüğe giren İkinci Ceza Hukuku Reform Kanunu ile yürürlükten kaldırılması ile bu alanda kanuni dayanak kalmamıştır." İÇEL, Alman İnfaz Hukukunda Reform, s.33.

21 JESCHECK, s.49.

22 YERDELEN, Cezanın Belirlenmesi, s.19.

23 ROXİN Claus, "Yeni TCK ile Türkiye Avrupa'ya Dâhil Oluyor", in: HPD ile Röportaj, S: 2, Sonbahar 2004, s.23.

24 KARAKAŞ DOĞAN Fatma, *Cezanın Amacı ve Hapis Cezası*, İstanbul 2010, s.169.

25 YERDELEN, Cezanın Belirlenmesi, s.24.

26 "Alman Anayasa Mahkemesi'nin (BVG), Alman Ceza Hukuku Reformunun gelişmesine yaptığı etki de küçümsenmemelidir. Alman Anayasa Mahkemesi bir kararı ile (BVerfGE, 6, 389/43; 20, 253/331) kusur prensibinin bir anayasa kaidesi olduğunu tasdik etti ve bu prensip Ceza Kanunu'nun (*StGB*) 46. Maddesinin 1. Fıkrasının 1. Cümlesinde şu şekilde ifade edildi: Fâilin kusuru, cezanın tayininin esasıdır. Para cezasının (*Geldbusse*) yaptırım niteliği olduğu halde bunun hâkim tarafından tayin edilme zorunluluğu olmayan bir müeyyide olduğunun kabulüyle (BVerfGE 22, 78/81; 27, 18/33/3) basit işler için düzenlenen kabahatler hukukuna (*Ordnungswidrigkeitenrecht*) dönüştü". JESCHECK, "Hürriyeti Bağlayıcı Cezaların Alman ve Türk Ceza Hukukundaki Yeri", s.486.

27 Alman Anayasası'nın (GG) 1. maddesinde; "İnsan onuruna dokunulamaz. Tüm kamu güçleri buna uygun davranmak ve bunu korumakla yükümlüdürler," hükmü yer almaktadır.

hükümlünün, infaz ile yeniden sosyalleşmeye hakkı olduğuna karar vermiş²⁸, 1981 tarihli bir kararında da müebbet hapis cezasında şartlı salıvermenin yolunu açmıştır²⁹. Bu düzenlemeden önce af, müebbet hapis cezası hükümlülerinin yeniden özgür olabilmesinin tek olanağıydı. Mahkeme'nin bu kararı vermesinde af uygulamalarının birbirinden farklı ve istikrarsız oluşu ve mahkeme tarafından kontrol edilememesi belirleyici olmuştur. Almanya'da halen müebbet hapis cezası hükümlüleri, on beş yıl cezaevinde kaldıktan sonra şartlı salıvermeden yararlanmaktadır. Bir yıl içinde verilen ve ömür boyu hürriyeti bağlayıcı ceza ihtiva eden mahkeme karar sayısı 50-90 arasındadır. Bu mahkûmiyet kararlarının yaklaşık % 98'i kasten öldürmenin nitelikli şekli olan "cinayet"³⁰ suçundan verilmiştir³¹. Kanunda bu suçun cezası sabit bir ceza olarak (müebbet hapis) belirlenmiştir³².

Almanya'da üç aya kadar olan hapis cezası kısa süreli kabul edilmekteyken 1969 yılında yapılan reform ile bu süre altı aya çıkartılmıştır. Halen altı aya kadar olan hapis cezasının kısa süreli olduğu kabul edilmektedir³³. Kısa süreli hapis cezasına seçeneklerin öne çıkarıldığı Almanya'da 1962 tarihli Alternatif Ceza Kanunu Tasarısı'nda hapis cezasının altı aydan başlatılması önerilmiştir³⁴. Halen altı aydan kısa süreli hapis cezasına ancak istisnai durumlarda hükmedilebilmektedir. Alman Ceza Kanunu'nun (StGB) 47. maddesinin başlığı "*Kısa Süreli Hapis Cezasının İstisna Oluşu*" biçimindedir. Mahkeme ancak kanunda yer alan koşulların bulunması ve kaçınılmaz olması durumunda altı ayın altında (kısa süreli) hapis cezasına hükmedebilir³⁵.

28 BVGE, 45, 187/242. Bkz. YERDELEN, Cezanın Belirlenmesi, s.24.

29 "Alman Anayasa Mahkemesi'nin (BVG) 1981 tarihli bu kararı üzerine kanun koyucu, 8.12.1981 tarihli 20. Ceza Kanunu Değişikliği Kanunu (StGaeG) ile Alman Ceza Kanunu'na (StGB) 57a maddesini ekleyerek hâkimin karar vermesi şartıyla müebbet hapis cezasında da koşullu salıverme imkânını getirmiştir (m.57a). Buna göre müebbet hapis cezasında koşulu salıverme süresi 15 yıl olarak belirlenmiştir. Bu değişiklik 1.5.1982'de yürürlüğe girmiştir." JESCHECK, *Hürriyeti Bağlayıcı Cezaların Alman ve Türk Ceza Hukukundaki Yeri*, s.482.

30 Alman Ceza Kanunu'nda (StGB) bu eylem "Mord" kelimesiyle ifade edilmiş ve StGB m.211'de düzenlenmiştir. YERDELEN, Cezanın Belirlenmesi, s.25.

31 "Federal Mahkeme'nin (BGH) tamamlanmış nitelikli kasten öldürme suçlarında, istisnai bazı hallerde süreli hapis cezasına hükmedilebileceğine dair kararı mevcuttur." (BGHStS 30,105) YERDELEN, Cezanın Belirlenmesi, s.25.

32 JESCHECK, s.49, 64.

33 ÇOLAK Haluk/ALTUN Uğur, *Ceza ve Güvenlik Tedbirleri*, Ankara 2017, s.43.

34 DEMİRBAŞ, Genel Hükümleri s.65; ÖZTÜRK, Bahri/ERDEM, Mustafa Ruhan, *Ceza Hukuku ve Güvenlik Tedbirleri Hukuku*, Ankara 2019, s.498.

35 YENİSEY Feridun/PLAGEMAN Gottfried, *Alman Ceza Kanunu*, Strafgesetzbuch. (StGB). (Almanca Metin, Türkçe Çeviri ve Sözlük), İstanbul 2009, s.37.

C. Adli Para Cezaları

Alman Ceza Kanunu'nun (*StGB*) 40. maddesi, gün para cezası sistemine yer vermiştir³⁶. Bu hüküm gereğince para cezaları güne göre hesap edilir. Kanunda aksi belirlenmemişse adli para cezası, en az 5 ve en çok 360 gün olabilir. Mahkeme, bir gün karşılığı para miktarını, failin sosyal ve ekonomik durumuna göre belirler. Günlük kazancın bir kısmının para cezasına esas alınması sistemi de uygulanabilmektedir³⁷. Buna göre, cezaların tayini konusundaki Alman Ceza Kanunu'nun (*StGB*) 46/1. maddesi uygulanarak, suçun ağırlığına göre gün birim sayısı tespit edilir. Birim karşılığı ise failin ekonomik durumuna göre belirlenir. Bir gün karşılığı para miktarı belirlenirken failin geliri, malvarlığı ve diğer esaslı unsurlar dikkate alınır. Kural olarak, failin bir günlük ortalama net kazancı ya da kazanması gereken miktar esas alınır. Failin lüks harcamaları ya da tazminat ödemesi, para cezasının azaltılması sonucunu doğurmaz³⁸.

Bir gün karşılığı para miktarı en az 1 Euro (Euro'ya katılmadan önce 2 Mark) ve en fazla 5000 Euro (Euro'ya katılmadan önce 10.000 Mark) olarak belirlenir. Kararda, gün sayısı ve gün karşılığı belirlenen para tutarı ayrı ayrı gösterilir. Cezanın ödenmemesi durumunda, kararda belirtilen bir gün birim para cezası, bir gün hapis cezasına dönüşür³⁹. Alman ceza yaptırım sisteminde adli para cezaları geniş ölçüde uygulama alanı bulmakta ve yaptırımlar içerisinde ön sıralarda yer almaktadır. Örneğin, 1982 yılında Almanya'da verilen ceza mahkûmiyetlerinin %82,5'ini adli para cezaları %17,5'ini hapis cezaları oluşturmaktaydı. Bu hapis cezalarının da %65'i ertelenmiştir⁴⁰. Almanya'da bu eğilim giderek de artmıştır. Bu halde de adli para cezalarının ödenmemesi sebebiyle hapse çevrilmesi gündeme gelmiş ve buna çare olarak da kamuya yararlı işte çalıştırma yaptırımı getirilmiştir.

36 Adli para cezasının üç aşamada tayin edilmesine ilişkin gün para cezası sistemi İskandinav para cezası sistemi olarak da bilinmektedir ve Alman ceza hukuku sistemine 1975 yılında girmiştir. JESCHECK, "Hürriyeti Bağlayıcı Cezaların Alman ve Türk Ceza Hukukundaki Yeri", s.481.

37 "Adli para cezası, Alman hukukundaki "Geldbusse" deyiminin tam karşılığı değildir. Geldbusse, ceza olmayıp göreve aykırı hareket eden bir kişiye görevinin hatırlatılması için verilen bir ihtar niteliğindedir. "Geldbusse", adli sicile kaydedilmez, ödenmemesi durumunda ilgilinin özgürlüğü bağlayıcı cezaya değil, ancak hapsen tazyike tabi tutulur." İÇEL, Kayıhan/YURTCAN, Erdener, "Alman Düzene Aykırılıklar Kanunu", İÜHFİM, XXXVI, 1-4 (1971), s.440.

"Alman Ceza Kanunu (*StGB*) m.40'ta düzenlenmiş olan para cezası ise (*Geldstrafe*) teknik anlamda adli para cezasıdır." Bkz. YERDELEN, Cezanın Belirlenmesi, s.30.

38 CH Beck, s.23.

39 CH Beck, s.23.

40 JESCHECK, Hürriyeti Bağlayıcı Cezaların Alman ve Türk Ceza Hukukundaki Yeri, s.481.

Para cezasının ödenememesi durumunda bir günlük birim para cezası, bir gün özgürlüğü bağlayıcı cezaya dönüşür⁴¹. Alman hukukunda organize suçlulukla mücadele aracı olarak 1992'de getirilen malvarlığı cezası (StGB Art. 43a), Alman Anayasa Mahkemesi (*Bundesverfassungsgericht-BVG*) tarafından, Alman Anayasası'nın (GG) 103/2. maddesine aykırı bulunarak iptal edilmiştir⁴². Almanya'da Ceza Kanununu Uygulanmasına Dair Kanun (*Einführungsgesetz zum Strafgesetzbuch-EGStGB*) m.293 hükmüne göre bütün eyaletlerde düzenlemeler yapılmış ve infaz merciinin ödenmeyen para cezasının yerine hapis cezası uygulamasından vazgeçerek, kamuya yararlı işte çalışma cezasına hükmedilmesine olanak tanınmıştır⁴³.

D. Güvenlik Tedbirler

Alman Ceza Kanunu'nda (*StGB*); malvarlığı cezası (m.43a), araç sürme yasağı (m.44), haklardan mahrumiyet (m.45), denetim süresi ve yükümlülükleri (m.56a-56g), psikiyatri kliniğine yerleştirme (m.63), bağımlılıktan kurtarma tedavisi (m.64), sürücü belgesi iptali (m.69), meslek icrasını yasaklama (m.70), kazanç müsaderesi (m.73), kaim değer müsaderesi (m.73 vd.), eşya müsaderesi (m.74) düzenlenmiştir. Alman infaz hukukunda reform niteliğindeki düzenlemelerin Alman Ceza Kanunu'nda (*StGB*) yapıldığı gözlenmektedir.

Alman İnfaz Kanunu (StVollzG) m.136'da bir psikiyatri hastanesine yatırılan kişinin tedavisinin tıbbi bakış açılarına göre düzenleneceği belirtilmiştir. Kuşkusuz bu tıbbi bakış açısında hekimin mesleki özerkliği söz konusudur. Uygulanacak tedavi yöntemini modern tıbbın gerektirdiği ölçüde kendisi belirleyecektir⁴⁴. Alman İnfaz Kanunu (StVollzG) m.136'da aynı zamanda kişinin artık tehlikeli olmayana dek mümkün olduğunca tedavisinin ya da durumunun daha iyileştirilmesinin gerektiği belirtilmiştir. Bu lüzum üzerine kişinin gözetimi, koruma ve bakımı yapılacaktır⁴⁵. Kuşkusuz tedavinin icrasında anayasal düzeyde olan insan

41 JESCHECK, s.67-68.

42 JESCHECK Hans Heinrich/ WEIGEND Thomas, **Lehrbuch des Strafrechts Allgemeiner Teil**, Berlin 1996, s.777.

43 JESCHECK, s.64.

44 YANIK, Medaim. "Türkiye Ruh Sağlığı Sistemi Üzerine Değerlendirme ve Öneriler: Ruh Sağlığı Eylem Planı Önerisi", **Psikiyatride Derlemeler, Olgular ve Varsayımlar Dergisi** (RCHP), Ekim 2007 Özel Sayı, s.45; YILDIZ, Mehmet Emre, **Ceza Hukukunda Akıl Hastalığının Kusur Yeteneğine Etkisi ve Akıl Hastalarına Özgü Güvenlik Tedbirleri**, Ankara 2020, s.494.

45 BVerfG, NStZ-RR 2007, 92 (93) bkz. MAURACH, Reinhart, /GÖSSEL, Karl Heinz /ZİPF, Heinz, **Strafrecht Allgemeiner Teil**, Heidelberg, 2015. § 68, kn. 13, s.909; YILDIZ, s.494.

onurunun korunması, işkence yasağı, hukuk devleti gibi temel ilkeler göz önünde bulundurulacaktır⁴⁶. Alman Ceza Kanunu (*StGB*) m.67b'de özel durumların tedbirin infazının ertelenmesi yoluyla da tedbirin amacına ulaşılabileceği umudunu haklı göstermesi halinde, tedbirin infazının ertelenebileceğini düzenlemiştir⁴⁷. Örneğin, sanığın kendi isteği ile tedaviye katılması gibi hallerde bu tedbirin infazının ertelenebileceği belirtilmektedir⁴⁸.

Alman Federal Anayasa Mahkemesi bu hususa şu şekilde vurgu yapmaktadır: *“Hapis cezası ve tedbir (...) farklı amaçlar güder. Bu nedenle bunlara, birbirinin yanında da hükmedilebilir. Bununla beraber devletin bir suça gösterdiği her iki reaksiyon da özgürlükten mahrum bırakma uygulamasına bağlanmıştır. Anayasa (GG) Madde 2 Fıkra 2 Cümle 2’de yer alan temel hakların korunması nedeniyle her iki yolun, münferit olarak ilgili kişinin özgürlük hakkına gerektiğinden daha fazla müdahale etmeden, amaçlarına mümkün olduğunca erişilebilecek biçimde birbirleriyle ilişkilendirilmesini gerektirir.”* Bu bakış açısından anayasal düzeyde, tedbirin infaz süresinin cezanın süresiyle kısmen mahsup edilme ilişkisini öngören infaz normlarının aleyhine bir yorum getirilemeyeceği söylenmektedir. Yasa koyucu, cezanın amaçlarıyla tedbirin amaçlarını birbirine nasıl uyarlayacağı konusunda karar vermede ve bu konuda bir düzenleme yapabilmek için hareket alanına sahiptir. Sınırlama yapmak zor olsa da eğer tedbirin uygulanmasında ilgili kişinin *“itibar edilebilir hiçbir nedeni olmaksızın”* tedaviyi istememesi nedeniyle tedbir amacına ulaşmak başarısız oluyorsa, içinde hiçbir mahsup uygulamasının gerçekleşmediği durum tasavvurları da düşünülebilir⁴⁹.

Alman Ceza Kanunu’nda (*StGB*) m.66 vd. düzenlemelerinde özel tehlikeli suçlular olarak belirtilebilecek kişiler hakkında cezanın yanı sıra, güvenlik tedbiri olarak bu kişinin muhafaza altına alınması yoluyla tehlikeliliğinin önüne geçilmeye çalışılmaktadır. Bu tedbirin uygulanması suretiyle uzun sürelerle kişinin toplumdan uzaklaştırılarak toplumun korunması ve failin tehlikelilik halinin geçmesi sağlanmaya çalışılmaktadır⁵⁰. Alman öğretisinde bir psşik bozukluğa neden olmayan

46 YANIK, s.45; YILDIZ, s.494.

47 5237 sayılı TCK’da akıl hastalarına özgü güvenlik tedbirlerinin uygulanma süresi açısından herhangi bir asgari süreye yer verilmemiştir. Bu konuda esas alınacak tek kriterin failin tehlikeliliği olması anlayışı benimsenmiştir. Belirtmek gerekir ki TCK’ da tedbire hükmedilmekle birlikte bu tedbirin infazının ertelenebilmesi imkânına yer verilmemiştir.

48 YILDIZ, s.496.

49 YILDIZ, s.518.

50 ÜNVER, Yener, *“Akıl Hastalarına Özgü Güvenlik Tedbirleri”*, IV. Sağlık Hukuku Kurultayı (23- 24 Eylül 2011), Ankara Barosu Yayını, Ankara 2012, s.137.

alkol, uyuşturucu veya ilaç bağımlılığının, bir suçlunun Alman Ceza Kanunu (*StGB*) m.63 gereği bir kliniğe yerleştirilmesi için yeterli olmadığı savunulmaktadır⁵¹.

01.07.2017 tarihinde yürürlüğe giren Alman Ceza Kanunu Reformu ile kanunda kazanç müsadere (*Verfall*) ve eşya müsadere (*Einziehung*) arasındaki farklılıklar giderilmiş ve müsadere kurumu tek bir kavramla (*Einziehung*) ifade edilmiştir. Bu bağlamda daha önce Alman Ceza Kanunu'nun (*StGB*) 73a maddesinde düzenlenen "kaim değer hakkında verilen kazanç müsadere kararı" yeni düzenleme ile Alman Ceza Kanunu'nun (*StGB*) 73c maddesinde "suçtan elde edilen değerlerin kaim değerinin müsadere (*Einziehung des Wertes von Taterträgen*)" olarak düzenlenmiştir. Madde hükmüne göre suçtan elde edilen değerlerin nitelikleri dolayısıyla veya başka bir nedenden dolayı belli bir değer hakkında müsadere kararı verilmesi mümkün olamıyorsa o zaman mahkeme elde edilen şeyin değeri kadar para meblağının ödenmesine karar verecektir. Mahkeme ayrıca suçtan elde edilen bir nesnenin değerinin, başlangıçta elde edildiği zamanki değerinin altına düşmesi halinde de bu fark ölçüsünde kaim değer müsadere kararı verebilecektir. Örneğin, failin suçtan elde ettiği 20.000 Euro değerindeki otomobilin müsadere kararı verildiği sıradaki piyasa değerinin 16.000 Euroya düşmesi halinde, otomobilin müsadere ile birlikte değer farkı olan 4.000 Euronun da müsadere hükmüne hükmedilecektir. Alman uygulamasında kaim değer müsadere kararının çok önemli bir yere sahip olduğu ve müsadere yaptırımının %95'inin kaim değer müsadere kararına dayandığı ifade edilmektedir⁵².

Bu konuda Alman Ceza Kanunu'nun (*StGB*) "Eşya müsadere kararının etkisi" (*Wirkung der Einziehung*) başlıklı 75. maddesine göre bir eşya müsadere edilince eşyanın veya müsadere edilen hakkın mülkiyeti, karar kesinleştiği anda devlete geçer. Ancak eşya üzerinde üçüncü şahıslara ait olan haklar devam eder. Bu düzenleme ile suça iştirak etmeyen üçüncü kişilerin belirli şartlara bağlı olarak mülkiyet haklarının korunması amaçlanmıştır. Tazminatın miktarı müsadere edilen eşyanın müsadere kararına göre verildiği andaki piyasa değerine (*Verkehrswert*) göre belirlenecektir. Esas itibarıyla tazminat talebinde bulunabilecekler sadece suça iştirak etmeyen üçüncü kişilerdir. Bunun yanında eşyanın sahibi,

51 Bkz. KETT-STRAUB/KUDLICH, s.207; YILDIZ, s.528.

52 ACAR, Hüseyin, Türk Ceza Hukukunda Müsadere Kurumu, Çankaya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara 2019, s.148; SÖZÜER, Adem, "Alman Hukukunda Müsadere Yaptırımı", *Polis Dergisi* Temmuz-Ağustos-Eylül 2003 s.405.

zilyedi veya kullanılamaz hale getirilen şey üzerinde bir aynı hakka sahip (*dingliches Recht*) kişiler müsadere kararıyla birlikte haklarının ortadan kaldırılmış olması veya eşyanın ekonomik değerinin azalması gibi sebeplerle tazminat talebinde bulunabilirler⁵³.

Ayrıca mahkeme tarafından faile ait olduğu zannedilerek yanlışlıkla (*fehlerhafte Dritteinziehung*) üçüncü kişiye ait eşyanın müsaderesine karar verilmesi durumunda üçüncü kişiler, Alman Ceza Muhakemesi Kanunu'nun (*Strfprozessordnung-StPO*) "Müsadere Muhakemesinin Yenilenmesi" (*Nachverfahren*) başlığını taşıyan 439. maddesine göre kararın iptalini talep edebilirler. Müsadere muhakemesinin yenilenmesi davası, talepte bulunanın kesinleşen kararı öğrenmesinden bir ay içinde ve her halde kesinleşmeden itibaren iki yıl içinde açılması gerekir (Alman Ceza Muhakemesi Kanunu-StPO m.439/2). Bu sürelerin geçirilmesiyle talep hakkı sona erecektir. Yine suça iştirak etmekle birlikte kusuru bulunmayan üçüncü kişilerin tazminat hakkı bulunmamaktadır⁵⁴. Şayet eşya müsaderesi kararı verilmesi 74b maddesinin 1. fıkrasının 1 ve 2 numaralı bendinde düzenlenmiş bulunan şartların gerçekleşmesine dayanıyorsa bir diğer ifadeyle eşya, cinsi ve durumu bakımından toplumu tehdit ediyorsa veya hukuka aykırı fiillerin işlenmesine hizmet etmeleri tehlikesi varsa mahkeme bu hakların sona ermesine karar verir.

Alman Ceza Kanunu'nun (*StGB*) 74/b maddesine göre eşya üzerindeki mülkiyet veya müsadere edilen hak, müsadere veya kullanılamaz hale getirme kararının kesinleştiği sırada üçüncü bir şahsa ait olabilir. Böyle bir durumda veya eşya üzerinde üçüncü bir şahıs lehine bir hak tesis edilmiş olur ve bu hak, verilecek karar ile sona erer veya takyit (kısıtlama-sınırlama) edilirse üçüncü şahsa piyasa değeri göz önünde tutulmak suretiyle hazineden uygun miktarda bir nakdi tazminat ödenir⁵⁵.

Alman Ceza Kanunu (*StGB*) m.74b'ye göre müsadere kararını verecek mahkeme; bu yaptırımın işlenen suçun önemi, suça iştirak edenlerin veya benzeri müsaderede üçüncü kişilerin kusurlarının ağırlığı ya da müsadere konusunun tehlikeliliği karşısında açık orantısızlık gösterip göstermediğini araştırmakla yükümlüdür. Bu araştırmada mahkeme,

53 YENİSEY/PLAGEMANN, s.116; SCHÖNKE, A./SCHRÖDER, H, **Strafgesetzbuch Kommentar**, München 2006, s.1064, kn.11; ACAR, s.318.

54 YENİSEY, Feridun/OKTAR, Salih, **Alman Ceza Muhakemesi Kanunu**, İstanbul 2015, s.479-480; SCHÖNKE/SCHRÖDER, **Strafgesetzbuch Kommentar**, s. 1062, kn.4, - 1063, kn. 3; ACAR, s.318.

55 SCHÖNKE/SCHRÖDER, s.1062, kn.4; YENİSEY/PLAGEMANN, **Alman Ceza Kanunu, (StGB)** s. 116-118; ACAR, s.318.

somut olayda müsadereenin orantısız olacağı kanısına varırsa, kanunda öngörülen iki seçenektan birine hükmedebilecektir⁵⁶. Müsadere hükmünü vermekten tamamen sarfınazar edebileceği gibi müsadere ile varılmak istenen amaca başka bir yaptırımla da ulaşabilmek mümkünse müsadere yerine bu yaptırıma hükmedebilecektir. Mahkeme, müsadere konusu eşya hakkında yapılacak işlemlerin, muhakeme ekonomisi bakımından çok ağır bir yük getireceği kanısına varırsa yine müsadere kararı vermeyebilir⁵⁷.

Alman Hukuku'nda bir eşyanın tehlikelilik göstermesi nedeniyle müsadere edilebilmesinin koşulları, Alman Ceza Kanunu (*StGB*) m.74/2-2 de düzenlenmiştir. Burada müsadere tehlikeye karşı koyma amacıyla uygulandığı için güvenlik tedbiri niteliğinde olup eşyanın müsadere bakımından mülkiyetin kime ait olduğu bir önem taşımamakta ve bu nedenle doktrinde buna ayırmsız müsadere (*unterschiedlose Einziehung*) denmektedir. Güvenlik tedbiri niteliğindeki bu müsadereye hükmederken işlenen eylemin hukuka aykırı olması yeterli olup eylemin kusurlu bir biçimde işlenmesi gerekli değildir⁵⁸.

Alman hukukunda suçun tüzel kişinin organ veya temsilcisi tarafından işlenmesi aranmaktadır⁵⁹. "Tüzel kişilerin organları ve temsilcileri hakkındaki özel hükümler" (*Sondervorschrift für Organe und Vertreter*) başlıklı Alman Ceza Kanunu'nun (*StGB*) 74/e maddesine göre, bir tüzel kişinin organı veya temsilcisi sıfatıyla işlemiş olduğu hukuka aykırı fiili, fail yönünden müsadereyi gerektiren hallerde, müsadere temsil edilenin sorumluluğuna dâhil addedilir. Söz konusu düzenlemede belirtilen tüzel kişilerin malvarlığının müsadere edilebilmesi için bunların organ veya temsilcilerinin tüzel kişi ad ve yararına davranarak bir suç işlemeleri gerekir⁶⁰. Diğer bir ifadeyle kişisel yarara dayanan fiiller nedeniyle Alman Ceza Kanunu'nun (*StGB*) 74/e maddesinde ifade edilen tüzel kişilerin malvarlığının müsadere edilemeyeceği kabul

56 SÖZÜER, s.402; YERDELEN, Müsadere, s.55.

57 SÖZÜER, s.402; YERDELEN, Müsadere, s.55-56.

58 SÖZÜER, s. 401; YERDELEN, Müsadere, s.58.

59 Fransız Ceza Kanunu'nun tüzel kişilerin sorumluluğunu düzenleyen 121-2 maddesinde tüzel kişilerin ceza sorumluluğu bakımından aranan koşullardan biri, suçun organ veya temsilci tarafından işlenmesi iken, ikincisi tüzel kişi yararına ("*par leur compte*") işlenmesidir. Bkz. SOYGÜT ARSLAN, Mualla Buket, Türk Ceza Hukukunda Müsadere, **Galatasaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Doktora Tezi, İstanbul 2014, s. 471; ACAR, s.170.

60 YENİSEY/PLAGEMANN, Alman Ceza Kanunu, (*StGB*) s. 119; GEDİK, Doğan, **Türk Ceza Hukukunda Müsadere**, Ankara 2001, s.101.

edilmiştir⁶¹. Organ ve temsilci niteliğinin varlığı mutlaka özel veya kamu hukuku düzenlemelerine göre belirlenmesi gerekmekte, bu bakımdan sözleşme gibi hukuki işlemlerden de organ veya temsilcilik niteliği ortaya çıkabileceği kabul edilmektedir. Tüzel kişiler, kişi birlikleri ve ticari şirketlerin mallarının müsadere edilebilmesi için ayrıca diğer müsadere türleri için öngörülen fiile ve müsadere konusu eşyaya ilişkin koşulların da aynen gerçekleşmesi gerekir⁶².

E. Yeni Yaptırım Biçimleri

Alman Ceza Hukukunun yaptırımlar düzeninin genel özelliği, “çift izli yaptırım sistemi” (*Zweispurigkeit*) şeklinde düzenlenmiş olmasıdır⁶³. Başka bir deyişle cezalar ve güvenlik tedbirleri ayrımı söz konusudur. Cezanın, her zaman ceza hukukundan beklenen önleme görevini yerine getirememesi nedeniyle, tedbirlere de ihtiyaç duyulmaktadır. Bu tedbirlerin amacı fiilden ve failin kişiliğinden kaynaklanan tehlikelilik halinin önlenmesi, kişinin eğitilerek, tedavi edilerek veya koruma altına alınarak bunun gerçekleştirilmesidir. Alman Ceza Hukuku’nun bu iki izli sistemi, 1933 yılında çıkarılan İtiyadı Suçlular Kanunu’na kadar gitmektedir. 1969 yılında yapılan Alman Ceza Hukuku Reformu’nun ana fikrini de ceza ve tedbirler sisteminin yenileştirilmesi oluşturmaktadır. Bu reformun genel eğilimi “*mümkün olduğu kadar az ceza, alabildiğince fazla sosyal iyileştirme yardımı*” olarak özetlenebilir⁶⁴.

Onarıcı adalet konusunda Avrupa’da normatif düzenlemeler, 1992 yılında Alman, Avusturya ve İsveçli hukukçuların ceza, ceza usul ve yaptırım sistemi konusunda hazırladıkları “*Alternatif Taslak*” ile ortaya çıkmıştır. Alternatif Taslağın öngördüğü çerçeve, kusur ilkesine dayanan Alman Ceza Hukuku’nu köklü bir şekilde değiştirmeyi savunduğu

61 “Organ ve temsilci niteliğinin varlığı mutlaka özel veya kamu hukuku düzenlemelerine göre belirlenmesi gerekmekte, bu bakımdan sözleşme gibi hukuki işlemlerden de organ veya temsilcilik niteliği ortaya çıkabileceği kabul edilmektedir. Tüzel kişiler, kişi birlikleri ve ticari şirketlerin mallarının müsadere edilebilmesi için ayrıca, diğer müsadere türleri için öngörülen fiile ve müsadere konusu eşyaya ilişkin koşulların da aynen gerçekleşmesi gerekir.” SÖZÜER, s.400-401.

62 SÖZÜER, s.400-401.

63 Alman Ceza Kanunu’nda (*StGB*) asli ceza-ek ceza (Hauptstrafe und Nebenstrafe) ayrımı bulunmaktadır. Alman Ceza Kanunu’nun (*StGB*) 38-43a maddeleri arasında asli cezalar (*StGB* m.38, 39’da hürriyeti bağlayıcı ceza ve m.40, 41, 42’de adli para cezası) düzenlenmişken, 44. maddesinde ek ceza olarak sürücü belgesinin geçici alınması yer almaktadır. Bu hüküm Alman Ceza Kanunu’ndaki (*StGB*) tek ek ceza niteliğindedir. Alman Ceza Kanunu’nun (*StGB*) 45-45b maddelerinde ise cezanın kanuni neticeleri olarak belirli hakları kullanmaktan yasaklama, 61 ve 76. maddeleri arasında ise güvenlik tedbirleri düzenlenmiştir. JESCHECK, s.61-62; C. H. Beck, s.2-4.

64 JESCHECK, s.62.

için şiddetli bir şekilde eleştirilmiştir. Bu fikrin, cezanın ve yakın zamanda da ceza hukukunun kaldırılmasını, bunun medeni hukuk ile ikame edilmesini savunan bir düşüncenin yansıması olduğu ve asla kabul göremeyeceği savunulmuştur⁶⁵. Alternatif Taslağın, Alman Ceza Hukukuna etkisi hemen kendisini göstermiştir. Ceza Muhakemesi Kanunu (*StPO*) ve Çocuk Mahkemesi Kanunu'nda (*Jugendgerichtsgesetz-JuGerG*), değişiklik yapılmasıyla yetinilmemiştir. Cezanın belirlenmesi ile ilgili Alman Ceza Kanunu, (*StGB*) m.46'ya, 46a maddesi eklenmiştir. Bu hükümle, failin, mağduriyetin giderilmesine yönelik çabalarının cezanın hafifletilmesine yol açacağı öngörülmüştür. Hatta bu madde ile hâkimin, bir yıla kadar hapis cezası veya üçyüz altmış güne denk gelen bir adli para cezasını gerektiren suç için failin, mağduriyetin giderilmesine uğraşması şartıyla, ceza vermekten vazgeçebileceği öngörülmüştür. Suçtan doğan mağduriyetin giderilmesine dönük çabalar, Alman Ceza Hukuku'nun temel ilkelerinden bir kopuş olarak görülmüştür⁶⁶. Bu düzenlemeler, karşılıklı taviz sonucu elde edilmiş bir sonuç olduğundan, Alman Yaptırım Sistemi'nde onarıcı adalet uygulamalarının, ceza ve güvenlik tedbirlerinden sonra, bir üçüncü iz⁶⁷ olduğu fikrinden bir hayli uzak olduğu belirtilmiştir⁶⁸.

II. CEZANIN AMACI VE CEZANIN TESPİTİNDEKİ ETKİSİ

Alman Ceza Hukukçusu *Jescheck'e* göre cezanın amacı⁶⁹, "*failin kusurunun karşılığını ödetmek, hukuk düzeninin bozulmaksızın sürmesine katkıda bulunmak, toplumun hukuk şuurunu kuvvetlendirmek ve başka kişilerin suç teşkil eden fiilleri işlemelerine engel olmaktır*"⁷⁰. *Bruns*, kusurun temelinde yatan imkânsızlığa karşın kusuru ölçmeyi denemesi nedeniyle *Frisch'i* eleştirmiştir. *Bruns*, *Frisch'in* reddettiği, ancak bazı yazarlar tarafından savunulan önleme teorisine atıfta bulunmaktadır. Kusurun temelinde yatan düşüncüyü "*başka türlü davranabilme*" olarak görmektedir. Bununla

65 YERDELEN, Erdal vd. *Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma*, Ankara 2018, s.22.

66 Bu konuda bkz. ESER, Albin, Ceza Muhakemesi Hukuku İlkelerindeki Değişme: Ceza Muhakemesi Hukuku Tekrar Özelleşiyor mu? http://www.freidok.unifreiburg.de/volltexte/3552/pdf/Eser_Ceza_Muhakemesi_Hukuku.pdf. E.T.28.7.2020.

67 Ceza hukukunda üçüncü iz olarak mağdurun korunmasına ilişkin hükümlere de yer verilmektedir. Türk hukukunda da buna ilişkin geniş düzenlemeler yer almaktadır. ZAFER, Genel Hükümler, s.530.

68 SEVDİREN, s.116-118; YERDELEN vd. *Uzlaştırma*, s.23.

69 Alman İnfaz Kanunu'nun (*StVollzG*) "İnfazın Amacı (Görevi)" başlıklı 2. maddesinde; "*Hürriyeti bağlayıcı cezanın infazı sırasında, hükümlüye gelecekte suç işlemeyen sosyal sorumluluğu idrak etmiş bir yaşam sürebilme yeteneği kazandırılmasıdır. Hürriyeti bağlayıcı cezaların infazı; işlenmesi muhtemel suçlardan toplumun korunmasına hizmet edecektir.* C. H. Beck, *Strafvollzugsgesetz Artikel 2*, Beck-Texte in dtv,12. Baskı, München 1992, s.1.

70 JESCHECK, s.62.

sınırlayarak kusurun başka bir formu olmadığını savunmaktadır. Her türlü kusuru, failin kişiliğine bağlamak zordur ve meşru da değildir. Kusurun ve haksızlığın artıp azalması (ölçülmesi) konusu, uzun yıllardır hukuk çevrelerinde mümkün görülmektedir. Burada, kişilikle ilgili kısım ve fiille ilgili olarak failin kişiliğiyle ilgili kısım arasında ayırım yapılmalıdır⁷¹.

Cezanın belirlenmesi açısından sorunlu olan cezanın amacı, Alman Ceza Kanunu (*StGB*) m.46/2'deki kriterler arasında sayılmıştır. Burada öncelikle, *Brun's*'ın savunduğu gibi suçun unsurları içerisinde ve dışarısında olan konular ayırımının yapılması gerekir. Örneğin, zorunluluk durumunda öldürme gibi. Olağan süreç içerisinde olmayan konuların ayrılması gerekir. *Frisch'e* göre fail tarafından neden olunan fakat hesap dâhilinde olmayan konular, haksızlık olarak değil ancak şanssızlık olarak değerlendirilmek zorundadır. Bunun pratikteki sonucu, normun koruma alanında olmaması ve cezanın belirlenmesine etkili olmaması şeklinde açıklanabilecektir. *Frisch*, cezanın belirlenmesi kriteri olarak bu gerçekliği, bu zamana kadar düzenli bir şekilde gerçekleşmemiş olan kusur şeklinin de kontrol edilebilmesi şartına bağlamıştır⁷².

Cezanın amacı, birçok kez cezanın belirlenmesi açısından vurgulanmıştır. Bu belirleme çabalarının nedeni; en adil (orantılı) cezanın belirlenmesi için düzenleme yapılmasıdır. Cezanın orantılılığı (haklılığı), ona hangi açıdan bakıldığıyla ilgili olarak çok değişken olacaktır. Orantılı ceza ile ulaşılmak istenen amacın bilinmesi durumunda, devam eden sorular açısından uygun cevapların bulunması daha mümkün olacaktır. Özellikle, gerçekleşen olaydaki cezanın belirlenmesinde nelerin etkili olacağı ve bunların nasıl değerlendirilmesi gerektiği konuları daha iyi tartışılacaktır⁷³. Burada ilgi konusu olan şey, ceza tehdidinin amacı, cezanın belirlenmesi ile cezanın infazının arasındaki ilişkinin ortaya konulmasıdır⁷⁴. Cezanın değişik amaçları arasında, özellikle somut olaydaki özelliklerin göz önüne alınması durumunda, çelişkili bir

71 BRUNS Hans Jorgen, *Das Recht der Strafzumessung : eine systematische Darstellung für die Praxis*, München 1985 s.48.

72 BRUNS, s.49.

73 YERDELEN, *Cezanın Belirlenmesi*, s.112.

74 Alman İnfaz Kanunu'na (*StVollzG*) göre hürriyeti bağlayıcı cezanın infazının, hükümlünün ileride suç işlemeyen sosyal sorumluluk içinde bir yaşam sürmeye yatkın hale getirilmesi amaçlanmaktadır. Başka bir deyişle failin yeniden sosyalleşmesi ve diğer suçlardan toplumun korunması olmak üzere iki amacı vardır. İsviçre infaz hukukuna göre ise cezanın infazının, kefalet, toplumun savunması ve güvenliği, mahkûmu iyileştirme olmak üzere üç amacı vardır. DEMİRBAŞ, *İnfaz Hukuku*, s.184. YILDIRIM, Zeki, *Türk Hukukunda Hapis Cezasının İnfazının Erteleme*, CHD, S:34, Y:Ağustos 2017, s.59.

hal ortaya çıkabilecektir. Başka bir deyişle cezanın bir amacı, cezanın belirlenmesini (ceza verilmesini) gerektirirken başka bir amacı bunu yasaklayabilmektedir.⁷⁵

Bir taraftan genel önleme nedeniyle cezanın amacı caydırıcı olması gerekirken diğer taraftan infaz ise özel önleme anlamında sosyalleştirici etkide⁷⁶ olmalıdır. Bu ikisi birbiriyle çelişki oluşturmaktadır. Cezanın üç amacının (genel önleme-özel önleme-sosyalleştirme) gerçekleştirilmesini, üç adalet organına (kanun koyucu-hâkim-infaz makamı) veren teori reddedilmektedir⁷⁷. Sosyalleştirme yanında güvenlik de cezanın infazında güdülen amaçlardır. Hükümlünün kusurunu görüp pişmanlık yaşamayı için kendisiyle baş başa kalması ve hapis cezasının gerçeği olan hürriyetten yoksun kalmayı yaşamaması gerekir. Bu nedenle ilk etapta bir izin vs. söz konusu olmamalıdır⁷⁸.

Alman Anayasa Mahkemesi'nin (BVG) bununla ilgili verdiği kararında⁷⁹ kabul ettiği gibi bir dağılım şemasından hareket etmek gerekir⁸⁰. Failin sosyalleştirilmesi yanında, önleme, orantılılık (hakkaniyete uygunluk), kefare, misilleme (karşılık verme) yer alacaktır. Hâkim buna göre, belli bir cezayı seçmekle (belirlemekle) bu amaçlardan bir kısmını ön planda tutmaktadır. Önleme, kefare veya kusurla orantılı ceza, haksızlığın misillemesi, ödetilmesi amaçları ön plana çıkmaktadır. Özel önleme; failin pozitif sosyalleştirilmesi, iyileştirme, eğitim, tedavi yöntemleriyle, failin negatif sınırlandırılması, caydırıcılık, toplumun, suçun bir kez daha işlenmesinden (tekerrürden) korunmasıdır. Genel önleme; halkın hukuk bilincinin, hukuka olan inancının pozitif olarak güçlendirilmesi, potansiyel diğer failer açısından caydırıcılık sağlanmasıdır⁸¹.

75 BRUNS, s.58.

76 Hükümlülerin yeniden sosyalleştirilmesi, Anayasa m.2'deki sosyal devlet ilkesine dayanmaktadır.

77 BRUNS, s.81.

78 KET-STRAUB/STRENG, s.23.

79 BVGE Band 45, s.187: NJW, 1977, s.1531; Bkz. YERDELEN, **Cezanın Belirlenmesi**, s.113.

80 "Alman Anayasa Mahkemesi'nin (BVG) bir kararında, hürriyeti bağlayıcı cezanın infazının amacının, yeniden sosyalleştirme olduğu belirtilerek, buna göre, hükümlüye sorumlu yaşamayı sürdüreceği yetenek ve iradeye aracılık edilmeli, ayrıca özgür toplumun koşulları altında yaşamını sürdürmeyi, onun şanslarını idrak etmeyi ve risklerinin mevcut olduğunun öğretilmesi olduğu vurgulanmıştır. Diğer bir kararında ise hürriyeti bağlayıcı cezanın insan onuruna saygı içerisinde infazı, hükümlünün daha sonraki bir zamanda özgürlüğünü tekrar kazanacağı ve kendisini toplumla tekrar bütünleştirebileceğinin, somut ve esaslı şansa sahip olduğunun garanti edilmiş olması olarak vurgulanmıştır." DEMİRBAŞ, **İnfaz Hukuku**, s.186; YILDIRIM, s.60.

81 BRUNS, s.83.

Kusur prensibi, çift etkili olarak görünmektedir. Bir taraftan kefare, diğer taraftan kusurun büyüklüğü olarak izah edilebilir. Bu çelişki (*Die Antinomie*), cezanın üç amacının içerikleri birbirinden farklı olsa da önemli sonuçları olduğunu göstermektedir. Bu amaçlardan her biri, cezanın belirlenmesi bakımından hâkime ve kanun koyucuya izin vermekle kalmayıp, aynı zamanda cezanın belli şekilde belirlenmesini öngörmekte veya belli şekilde belirlemeyi yasaklamaktadır. Bu çelişik durum, bir olayda cezanın amaçlarının orantılı kullanılması suretiyle ortadan kaldırılamaz. Bu amaçları birleştiren bir teorinin kullanılması (birleştirme teorisi) da mümkün değildir. Bugün artık, dağıtma teorisi yerine, derece veya konumun değerlendirilmesi (ölçülmesi) teorisi geliştirilmiştir. Buna göre; cezanın amacının gerçekleştirilmesi üç ayrı adalet organına dağıtılmamıştır. Cezanın belirlenmesinde kendini gösteren kusur prensibine göre cezanın belirlenmesinde kusur (kefare) teorisi, ek cezalar ve tedbirlerin tespitinde ise (StGB m.47 vd.) önleme teorisi dikkate alınmalıdır⁸².

Cezanın amacındaki çelişki, cezanın belirlenmesinin yanında birden fazla cezaya hükmedilmesinde daha fazla önem kazanmaktadır. Alman Ceza Kanunu (StGB) m.41'e göre; hapis cezasının yanında hükmedilen adli para cezası açısından herhangi bir zorluk ve sorun söz konusu değildir. Hapis ve adli para cezası yanında, ehliyetin alınması, kusurla orantılı ceza ve uyarı fonksiyonu göz önüne alınarak belirlenmelidir. Aynı açıklamalar asıl ceza yanında Alman Ceza Kanunu (StGB) m.74'e göre eğitim tedbirine hükmedilmesi söz konusu ise de geçerlidir⁸³.

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra ceza hukuku, temel soruları açısından kendini yenilemiştir. Cezanın tespitindeki amaçları açıklamaya çalışmıştır. Buna dair ilk temel tespit Federal Mahkeme'nin (*Bundesgerichtshoff-BGH*) "*haklı bir cezanın ölçüsü ve sınırı kusura göre belirlenir*", şeklindeki kusur prensibinde göze çarpmaktadır. Önleme ve sosyalleştirme amacı ise ceza vermektен vazgeçme veya ceza yerine güvenlik (ıslah-iyileştirme) tedbirleri anlamında kendini göstermektedir. Başka bir deyişle kusur ilkesi, önleme ve kanun koyucunun etkisinden bağımsız olarak hareket alanı teorisi çerçevesinde (Spielraumteori) dikkate alınacaktır. Federal Mahkeme (BGH)'nin kararı⁸⁴ cezanın belirlenmesinin temel prensiplerini belirlemektedir. Fiilin, ihlal ettiği hukuk düzeni açısından anlamını ve

82 BRUNS, s.84-86.

83 BRUNS, s.87.

84 BGH, 3, 179. Bkz. YERDELEN, *Cezanın Belirlenmesi*, s.113.

failin kişisel kusurunun derecesini ortaya koymaktadır. Bu karara göre, cezanın belirlenmesine dair konular cezanın amacına da uygun olmalıdır. Sonuç olarak; birinci sırada kefaret, karşılık verme (misilleme) amacı, caydırıcılık ve eğitim ve iyileştirme amaçları gündeme gelmektedir⁸⁵. Ceza hukukunda ceza birçok amaca hizmet etmektedir, bunların hepsini hâkimin göz önünde bulundurması gerekir⁸⁶. Kanaatimizce; bunların tamamını karşılayabilecek bir cezalandırma sistemi de henüz ortaya konulabilmiş değildir.

Özel önleme yanında diğer potansiyel suç işleyecek kişiler açısından genel önleme (onlara ibret, örnek olma) amacını da taşımaktadır⁸⁷. Cezanın belirlenmesinde kusurun birinci derecede önemli olduğu düzenlemesine karşın Federal Mahkeme (BGH) evvelinde de bu ilkeye dayalı olduğu şekliyle devam etmiş ve içtihatlarını değiştirmemiştir. Mahkeme bir kararında⁸⁸, hareket alanı teorisini (Spielraumtheorie) kabul etmiş ve önleme amacının uygun cezanın belirlenmesine yeterli olamayacağını vurgulamıştır. Buna göre, cezanın, failin gelecekteki yaşantısı üzerindeki etkisinin değerlendirilmesi gerekir. Burada kanun, buna uygun ceza amaçlarını tarif etmek istemektedir. Bunlar; iyileştirme, tedavi etme, önleme ve güvenlik şeklinde sıralanabilir⁸⁹. Özellikle cezaya bağlanan diğer tedbirler ve ek cezalar Alman Ceza Kanunu (*StGB*) m.47 vd. gibi gündeme gelmektedir. Özel önlemenin ve doğal olarak cezanın bu anlamdaki amacının pozitif ve negatif etkileri ayrımı yapılmalıdır⁹⁰. Alman Ceza Kanunu (*StGB*) m.46/1'deki cezanın belirlenmesi kriterinin kabulü ve m.47'deki sosyal entegrasyon (yeniden sosyalleştirme) prensibi, kanun koyucunun kusur prensibi yanına koyduğu önemli bir önleme amacı olmaktadır. Alman Ceza Kanunu (*StGB*) 46/1'deki özel önleme gerekçesi, "Sosyalizasyon" (sosyalleştirme) kelimesiyle tanımlanmaktadır. Sosyalizasyon bakış açısı, genellikle failin tarafında olacak ve daha az ceza verilmesi yönünde etki gösterecektir. Özel önlemenin, kusur prensibini öngördüğü şeyin arkasında kalıp kalmayacağı ya da ona engel olup olmayacağı tartışmalıdır⁹¹.

Cezanın özel önleme amacı; doğrudan sosyalizasyonu hedeflemez aksine iyileştirme, tedavi etme, engelleme ve güvenlik gibi konular

85 BGH, GA 1955, 211.

86 BRUNS, s.89.

87 BGH, 6, 127. Bkz. YERDELEN, *Cezanın Belirlenmesi*, s.114.

88 BGH, 20, 267; Bkz. YERDELEN, *Cezanın Belirlenmesi*, s.114.

89 CGTİHK m.73, 75, 76, 77'de iyileştirmeye yönelik tedbirler düzenlenmiştir.

90 BGH, 24, 40. Bkz. YERDELEN, *Cezanın Belirlenmesi*, s.114.

91 BRUNS, s.94.

da dikkate alınır⁹². Her somut olayda bunun hangisinin daha önemli olup ön plana çıktığı araştırılacaktır. Bir ceza ile bu amaçlara ulaşıp ulaşılamayacağı ya da hangi düzeyde ulaşılabileceği, özel önleme amacı olarak cezanın miktarına etki edecektir. Bu şekilde, cezanın sürekli daha hafif verilmesini işaret ettiği takdirde doğru sonuca götürmeyecektir⁹³.

Cezanın diğer potansiyel failler açısından uyarı amacı (genel önleme), Alman Ceza Kanunu (*StGB*) m.46/1'in açık ifadesine dayandırılmaktadır. Bunlardan birincisi hukuk düzeninin korunması ve ikincisi diğer kişilerin suç işlemesinin önlenmesi (genel önleme) olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu amaç, hukuk düzenini bir bütün olarak görüp toplumu suçtan koruma maksadını ön planda gören yazarlar tarafından savunulmuştur⁹⁴.

Genel önleme amacı (Generalprävention), gelecekte suç işleme potansiyeli olan kişileri engelleyecek düzeyde bir cezanın (ceza miktarının) belirlenmesini hedefler. Bu, her zaman cezanın diğer insanlara kötü etkide bulunması anlamına gelmez. Bir cezanın, sadece belli potansiyel faillere yönelmesi yeterli olup mutlaka toplumun tamamına hitap etmesi gerekmez. Burada, genelin (toplumun tamamının) önlenmesinden değil diğerlerinin (potansiyellerin) önlenmesinden bahsedilir (BGH, 17, 324). Genellikle pozitif ve negatif ayrımlarına gitmek yerine toplumun diğer kesiminin suç işlemesinin önlenmesi suretiyle hukuk düzeninin korunması söz konusu olmaktadır⁹⁵.

Genel önleme amacının, kusur prensibi içerisinde değerlendirilmesi durumunda, bu amaç çoğu zaman etkisiz kalmakta, kusur prensibi içerisinde erimektedir. Genel önleme amacına yönelik bir cezanın belirlenmesi, çoğu zaman etkisiz olmakla birlikte bazı şartları da gerektirmektedir. Özellikle somut olaydaki özel şartlar her zaman göz önünde bulundurulmalıdır. Cezanın, genel önleme maksadına yönelik olarak belirlenmesi noktasında ortaya çıkacak başka bir durum da o suçun yayılması tehlikesidir. O suçun, o bölgede işlenme sıklığı bu anlamda ilk akla gelmektedir. Federal Mahkeme'nin 1980'li yıllarda verdiği kararları,

92 1983 verilerine göre, yeniden suç işleme oranı %66,5, yeniden hapis cezası gerektiren suçları işleme oranı %55,1, denetim süresi öngörülmezsizin hapis cezası gerektiren suçları işleme oranı %40,6 ve 2 yıl veya daha fazla hapis cezasını gerektiren suç işleme oranı %15,2'dir. Tahliye olduktan sonra suç işleme oranlarının yaşlara göre dağılımı ise şu şekildedir: 21-24 yaş arasında %81,8; 25-34 yaş arasında %69,2; 35-44 yaş arasında %59,8; 45 yaş üstünde ise %50,9'dur.

93 BRUNS, s.96.

94 SCHMIDTHAEUSER, Eberhard, **Strafrecht Allgemeine Teil Lehrbuch**, Tübingen 1975, s.53, 59.

95 BRUNS, s.98.

genel önlemeyi de dikkate aldığını onunla da meşgul olmaya başladığını göstermektedir. Genel önlemeye, somut olayın özellikleri içerisinde failin kişiliğinin değerlendirilmesi de dâhil olmaktadır. Çünkü diğerlerinin önlenmesi açısından halen yargılanan ve cezalandırılan kişinin özellikleri de önemlidir⁹⁶. Genel önleme prensibi açısından, üçüncü kişilerin suça karşı duyarlılıkları ve hukuk düzeninin korunması konusunda, toplumun inancının sarsılmasında, failin ortak kusuru bulunmaktadır. Bu sonuç, Alman Ceza Kanunu (StGB) m.46/2 çerçevesinde neden olunan sonuçlar içerisinde cezanın belirlenmesine etki edecektir⁹⁷.

Alman İnfaz Kanunu'na (StVollzG) göre infazda amaç; mahkûmun cezaevi sonrası yaşantısında sosyal sorumluluğa sahip bir kimse durumuna getirilmesidir. Bu amacın gerçekleştirilmesi için infaz yaşantısı olanaklar ölçüsünde genel yaşantı koşullarına uydurulmalı ve böylece hürriyetten yoksunluğun zararlı etkileri önlenerek mahkûmun hür toplumsal yaşamın bir üyesi olabilmesine yardım edilmelidir. Bu amaca ulaşmak için mahkûmların da çaba göstermesi gerekir (Alman İnfaz Kanunu-StVollzG m.2,3,4)⁹⁸.

Cezanın amacı üzerine Schmidhauser'in şu değerlendirmesi konuyu özetlemesi açısından son derece yerinde olmuştur: *"Adalet uğruna ceza vermiyoruz, ancak ceza veriyorsak, mümkün olduğunca adil olmalıyız. Kefaret uğruna da ceza veriyor değiliz, ama ceza veriyorsak, kefareti algılama da olanaksız kılınmamalıdır. Bireyleri iyileştirmek için ceza vermiyoruz, ancak ceza veriyorsak, hükümlü kendine ve başkalarına güvenini tekrar kazansın ve iyi yola girsin diye her şeyi yapmalıyız"*⁹⁹. Kanaatimizce; onarıcı adalet ilkesi çerçevesinde bu ifadelere *"faile, mağduru tatmin etmek için ceza vermiyoruz, ancak faile ceza veriyorsak bir taraftan da mağdurun durumunu iyileştirerek bunu yapabiliriz"* tümcesi eklenebilir.

III. İNFAZIN PLANLANMASI VE KOŞULLU SALIVERME

Cezalar, hükmünün kesinleşmesinden sonra infaz edilebilir (Alman Ceza Muhakemesi Kanunu-StPO, m.449). Bu durumda savcılık tarafından elektronik sistem üzerinde gönderilen ödeme emrinde belirtilen sürede ödenmesi gerekir¹⁰⁰. Failin kişisel veya ekonomik durumu göz

96 BGH, NJW 1955, 30; Bkz. YERDELEN, *Cezanın Belirlenmesi*, s.116.

97 BRUNS, s.101-104.

98 İÇEL, Alman İnfaz Hukukunda Reform, s.41-42.

99 CENTEL/ZAFER/ÇAKMUT, s.544.

100 <https://staatsanwaltschaften.hessen.de/themen-von-z/allgemeine-hinweise/begleichung-einer-geldstrafe>. E.T. 21.8.2020.

önüne alınarak, para cezasını derhal ödemesinin kendisinden beklenip beklenemeyeceği konusu değerlendirilir¹⁰¹. Hükümlüye süre tanıma (mehil)¹⁰², taksite bağlama gibi ödeme kolaylığı yapıp yapılmamasına karar verilir (StGB, m.42). Para cezasının ödenmemesi durumunda bir günlük birim para cezası, bir gün özgürlüğü bağlayıcı cezaya dönüşür¹⁰³. Alman hukukunda organize suçlulukla mücadele aracı olarak 1992'de getirilen malvarlığı cezası (StGB Art. 43a), Alman Anayasa Mahkemesi (BVG) tarafından, Alman Anayasası'nın (GG) 103/2. maddesine aykırı bulunarak iptal edilmiştir¹⁰⁴.

Almanya'da Ceza Kanununu Uygulanmasına Dair Kanun (*Einführungsgesetz zum Strafgesetzbuch-EGStGB*) m.293 hükmüne göre bütün eyaletlerde düzenlemeler yapılmış ve infaz merciinin ödenmeyen para cezasının yerine hapis cezası uygulamasından vazgeçerek, kamuya yararlı işte çalışma cezasına hükmedilmesine olanak tanınmıştır¹⁰⁵. Adli para cezasının kamuya yararlı işte çalıştırmaya¹⁰⁶ dönüştürülmesi için öncelikle tazyik hapsine çevrilmesi gerekir¹⁰⁷. Bundan evvel de savcılık adli görevlisi tarafından para cezasının cebri icra yoluyla tahsili yoluna gidilmelidir¹⁰⁸.

101 Eğer hükümlünün, adli para cezasının tamamını bir seferde ödeme gücü yoksa bu durumda taksitlendirme talep edebilir. Bu talebe maaş bordrosu veya diğer gelir belgelerini ekleyerek para cezasını tek seferde ödeme gücü olmadığını ispatlaması gerekir. Bunun için yetkili savcılığa başvurarak ve gelire ilişkin kanıtlarını sunarak yazılı başvuruda bulunmak gerekir. Taksitlendirme ile ilgili talep formu, savcılıktan veya savcılık internet temin edilebilmektedir. <https://staatsanwaltschaften.hessen.de/themen-von-z/allgemeine-hinweise/begleichung-einer-geldstrafe>. E.T. 21.8.2020

102 İstisnai olsa da para cezasının infazının ertelenmesi talep edilebilir. Bunun için ertelemenin bittiği döneme rastlayan bir ekonomik kaynak beklendiğinin ispatlanması gerekir. Örneğin, yakın zamanda bir yerden para beklemek veya işe başlayacak olmak. Bunun için de dosya numarası belirtilerek ve kanıtlar sunularak, savcılığa yazılı bir dilekçenin sunulması gerekmektedir. <https://staatsanwaltschaften.hessen.de/themen-von-z/allgemeine-hinweise/begleichung-einer-geldstrafe>. E.T. 21.8.2020.

103 JESCHECK, s.67-68.

104 JESCHECK Hans Heinrich/ WEIGEND Thomas, **Lehrbuch des Strafrechts Allgemeiner Teil**, Berlin 1996, s.777.

105 JESCHECK, s.64.

106 Savcılık tazyik hapsine çevirmeden sonra kamuya yararlı işte çalışma şeklinde infaz olanağı tanıyabilir. Bu durumda 6 saatlik çalışma bir güne tekabül etmektedir. Bunun için de dosya numarasını belirtilerek, savcılığa yazılı bir dilekçe ile başvurmak gerekmektedir. Para cezasını kamu yararına çalışma ile infaz etmek talebiyle ilgili formlar da savcılıktan veya savcılık web sayfasından temin edilebilmektedir. Kamu yararına çalışma ile infaz denetimli serbestlik kuruluşları vasıtasıyla yerine getirilmektedir. <https://staatsanwaltschaften.hessen.de/themen-von-z/allgemeine-hinweise/begleichung-einer-geldstrafe>. E.T. 21.8.2020

107 Tazyik hapsine çevrilme halinde hükümlü hakkında yakalama emri çıkarılır. <https://staatsanwaltschaften.hessen.de/themen-von-z/allgemeine-hinweise/begleichung-einer-geldstrafe>. E.T. 21.8.2020

108 Adli para cezasının ödenmemesi durumunda savcılık, icra emri çıkarır ve savcılık

Ceza infaz kurumuna gelen ve tıbbi muayeneden geçen her hükümlü cezaevindeki hak ve yükümlülükleri kendisine anlatıldıktan sonra kişilik araştırmasına tabi tutulacaktır. Bunun sonucuna göre de kendisine uygun bir infaz planını (Vollzugsplan) hazırlanacaktır. Mahkûmla tartışılarak hazırlanacak bu planda mahkûmun katılacağı gruplar, katılacağı eğlence ve yarışmalar, kendisine yapılacak yardıma ilişkin tedbirler, infazın ne şekilde hafifletileceği, özellikle açık infaz mı kapalı infaz mı uygulanacağı ve salıvermeye hazırlanırken alınması gereken önlemler hakkında açıklamalarda bulunulacaktır¹⁰⁹.

Almanya'da uzun süreli hürriyeti bağlayıcı cezalar, 2 yıldan fazla olan cezalardır ve bunların ertelenmesi mümkün değildir. Koşullu salıverme, hükümlünün ceza infaz kurumunda kalma süresini azaltmakta ve hürriyetinden mahrumiyetin meydana getirebileceği sakıncaları nispeten daraltmaktadır. Ayrıca infazda hükümlüler için gerekli olan etkileri de gerçekleştirdiği için koşullu salıverme uzun süreli hapis cezaları için mümkündür. Alman infaz hukukunda şartla tahliye için cezanın 2 aydan azı olmamak üzere 2/3'ünün çekilmiş olması gerekir (Alman Ceza Kanunu-StGB, m.57/1). Bu süre, müebbet hapis cezalarında ise 15 yıldır (Alman Ceza Kanunu-StGB, m.57a)¹¹⁰.

Koşullu salıverme denetimli serbestlik şeklinde infaza devam edilmesi ile mümkündür. Bunun için mahkûmun talepte bulunması gerekmektedir. Denetimli serbestlik ile koşullu salıverme kararı verilirken mahkûmun kişiliği, önceki yaşantısı, fiili işleme şekli, ihlal edilen hukuki değerlerin önemi, infaz süresince hükümlünün davranışları dikkate alınır (Alman Ceza Kanunu-StGB, m.57/2). Eğer hükümlü ilk kez suç işlemiş ve kişiliği, önceki yaşantısı, ihlal edilen hukuki değerlerin önemi, infaz süresince hükümlünün davranışları özel bir uygulamayı gerektirecek şekilde olabilir. Böyle bir durumda hapis cezasının en az altı ay ceza infaz kurumunda kalmak ve cezanın 1/2'ni çekmek şartı ile koşullu salıverilebilir (Alman Ceza Kanunu-StGB, m.57/3).

---

bünyesinde çalışan bir adli görevliyi icra ile görevlendirir ve cebri icra yoluyla tahsil edilir. Buna rağmen adli para cezası tahsil edilemezse kamuya yararlı işte çalışma şeklinde ödenmesi söz konusu olacaktır. Bunun için öncelikle adli para cezasının zorlama hapsine çevrilmesi gerekir. <https://staatsanwaltschaften.hessen.de/themen-von-z/allgemein-hinweise/begleichung-einer-geldstrafe>. E.T. 21.8.2020

109 İÇEL, Alman İnfaz Hukukunda Reform, s.42.

110 JESCHECK, "Hürriyeti Bağlayıcı Cezaların Alman ve Türk Ceza Hukukundaki Yeri", s.492.

IV. CEZA İNFAZ MAKAMLARI

Hapis cezalarının infazı infaz idaresi tarafından yerine getirilir (Alman İnfaz Kanunu-StVollzG m.139). İnfaz idaresinin denetim ve gözetimi ise eyalet infaz makamları (İnfaz mahkemesi veya infaz hâkimliği şeklinde olabilir.)¹¹¹ tarafından ifa edilir (Alman İnfaz Kanunu-StVollzG m.173). Denetim ve gözetim görevini yerine getiren eyalet infaz makamı (infaz hâkimi), o eyaletin adalet bakanlığının ceza infaz birimine düzenli olarak bilgi aktarır. Eyalet infaz makamı (infaz hâkimi), infaz idaresi ile bakanlık arasında ara birim konumundadır. Buradaki denetim ve gözetimden maksat, hukuki ve uzmanlık (yerindelik) denetimidir. Özellikle infaz planı bu denetimin önemli bir unsurunu oluşturur. Yerel infaz idaresi bu planı hazırlamakla yetkili ve görevlidir¹¹².

Alman infaz sisteminde de gruplandırma ve sınıflandırma Türk infaz sistemine benzer şekilde yapılmaktadır. Hükümlüler; yaşları, cinsiyetleri, çocuklu olup olmamaları, tehlikelilikleri, suç tipleri gibi nedenlerle gruplandırılır. Ayrıca belli süre içerisinde hükümlü özelliklerine göre sınıflandırmaya tabi tutularak infaz planı ona göre hazırlanır¹¹³. İnfazda görevli kişiler; müdür¹¹⁴, idari görevliler, teknik elemanlar, genel infaz görevlileri (infaz koruma), sosyal bölüm görevlileri (doktor, psikolog, pedagoğ ve sosyal çalışmacı vb.)

V. HÜKÜMLÜ HAKLARI VE İNFAZ YARGILAMASI

Hükümlü ve tutukluların her zaman kullanabilecekleri hakları mevcuttur. Alman İnfaz Kanunu (StVollzG) m.108'e göre her türlü, istek talep ve şikâyetlerini şahsi olarak veya yazılı şekilde müdürlüğe iletme hakları vardır. Müdürün mahkûmlarla görüşme ile ilgili belli görüşme saatlerini ilan etmesi gerekmektedir. Hükümlü ve tutukluların her zaman bir yargısal karar verilmesi için yazılı olarak yerel infaz makamına (infaz

111 Almanya'da mahkeme "Gericht" kelimesi ile anılırken bu kurum için "Kammer" ifadesi tercih edilmektedir. Kammer, Tükçe'de; makam, kuruluş, topluluk, baro, meslek odası gibi kuruluşlara karşılık gelmektedir. Kammer, bir veya üç hâkimden oluştuğundan muhakeme görevi yapmaktadır. Ancak bu infaza ilişkin olduğundan yargılamadan çok idari yönü ağır basan bir görevdir. Bu nedenle Almanya'da bu kurum için Gericht-Mahkeme ifadesi kullanılmamaktadır. Bu makamlar için infaz mahkemesi veya hâkimliği ifadelerinin kullanılmasında herhangi bir sakınca bulunmamaktadır.

112 KETT-STRAUB/STRENG, s.30-31.

113 Bayern Eyalet İnfaz Kanunu m.170'e göre yeni hapis hane inşasında; her mahkum için 9 m2 ve ortak alanlar için de mahkum başına 7 m2 alan planlanması gerekmektedir. KETT-STRAUB/STRENG, s.35.

114 İdari olarak en üst konumda bulunan müdürün genellikle hukukçu olması tercih edilmektedir (Alman İnfaz Kanunu-StVollzG m.156/1). KETT-STRAUB/STRENG, s.36.

hâkimi) başvuru hakları mevcuttur (Alman İnfaz Kanunu-StVollzG m.109). Hükümlü ve tutukluların ayrıca eyalet meclisine başvuru (dilekçe) hakları da vardır (Alman Anayasası-GG m.17). Hatta hükümlülerin kanun yollarının tükettikten sonra Alman Anayasa Mahkemesi'ne (BVG) bireysel başvuru (*Anayasal Şikâyet-Verfassungsbeschwerde*) hakları da mevcuttur (Alman Anayasası-GG, m.93/1). Buradan da netice alamaması durumunda Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne başvuru yolu da kendilerine tanınmıştır (AİHS m.35). Alman Cumhurbaşkanı'ndan af talep etme konusunda da başvuru hakkı bulunmaktadır (Alman Ceza Muhakemesi Kanunu-StPO m.452). Son olarak hükümlü, diğer vatandaşlar gibi ilgili kişiler hakkında adli soruşturma yapılması için kişileri savcılığa şikâyet edebilir¹¹⁵.

Hükümlünün yargısal bir karar talebiyle yerel infaz makamına (infaz hakimi) başvurması durumunda bunun yargı masraflarını ödemesi gerekir ancak maddi durumu yerine olmayan hükümlüler için bu konuda adli yardım mümkündür (Alman İnfaz Kanunu-StVollzG m.120). Bu infaz makamı, eyalet mahkemesi bünyesinde görev yapan eyalet infaz makamı olup İnfaz Kanunu m. 109'a göre verilecek olan kararda yetkili makamdır (Alman Mahkemeleri Kuruluş Kanunu-GVG m.78a). Eyalet infaz makamı sadece hapis cezasının infazına ilişkin kararlarda değil diğer infaza ilişkin kararlarda da yetkilidir (Alman Mahkemeleri Kuruluş Kanunu-GVG m.78a, Alman Ceza Muhakemesi Kanunu-StPO m.462a, 463). Bu yola başvuru için hükümlü hakkında bireysel olarak etkisi olan bir infaz işleminin yapılması veya planlanması veyahut bu yönde bir karar alınmış olması gerekir¹¹⁶.

Hükümlü, bir hakkının ihlal edilmiş olması durumunda bu yola başvurabilecektir. Hükümlünün başvuru konusu olan hakkı, anayasa, kanunlar veya infaz ile ilgili diğer mevzuattan doğan bir hak olabilir. Hükümlü, başvurusunda hangi hakkının ne şekilde ihlal edildiğini somut olayı izah ederek ortaya koymalıdır. Bu şekilde başvuruyu, hükümlünün vekili de yapabilecektir. Hatta hükümlüyü ziyaretine veya hükümlüyle mektuplaşmasına engel olunan kişi de dışarda olmasına (hükümlü olmamasına) rağmen başvuru hakkına sahiptir¹¹⁷.

Bu başvuru ile bir karar süreci başlayacak ve bunun bir tarafında infaz idaresi ve diğer tarafında hükümlü yer alacaktır. Burada kural,

115 KETT-STRAUB/STRENG, s.51-52.

116 KETT-STRAUB/STRENG, s.55.

117 KETT-STRAUB/STRENG, s.56.

sözlü yargılama değildir, evrak üzerinden karar verilir. Ancak duruşma açılmasına da karar verilebilir. Böyle bir başvuru yapılması, kural olarak söz konusu işlemin icrasına ve infazına engel değildir. Ancak yüksek eyalet yüksek infaz makamı, bu şekilde işlemin durdurulmasına karar verme yetkisine de sahiptir (Alman İnfaz Kanunu-StVollzG m.110, 111, 114). Yüksek eyalet infaz makamı; meslekten olan üç hâkimden, eyalet infaz makamı ise bir hâkimden oluşur¹¹⁸.

İnfaz makamı (infaz hâkimliği), hükümlüye uygulanan işlemin hukuka aykırı olduğunu ve bu işlem ile hükümlünün hakkının ihlal edildiğini tespit ederse bu işlemin kaldırılmasına karar verir. Böyle bir karar, doğal olarak ihlalin kaldırılması gereğini de ortaya koymaktadır (Alman İnfaz Kanunu-StVollzG m.115). İnfaz makamı (hâkimliği) kararına karşı kanun yoluna gidilmesi mümkündür. Ancak bu kanun yolunda artık yerindelik incelemesi yapılamaz, kararın hukuka veya yerleşik (istikrarlı) bir içtihadı uygun olup olmadığı yönünde inceleme yapılmakla yetinilecektir¹¹⁹.

VI. İNFAZIN GEVŞETİLMESİ VE İZİN

A. Genel Olarak

Alman İnfaz Kanunu-StVollzG m.3/1'de; organizasyon boyutundaki güvenliğin ikinci plana bırakılarak bireysel tedbirlerin artırılması belirtilmektedir. Bireysel tedbirler; infazın tamamı açısından açık ceza infaz kurumu yapısını, infazın gevşetilmesini (çeşitli izinler), ziyareti, mektuplaşma ve telefonla iletişimi, boş zaman düzenlemesini, kişisel eşyalar edinmeyi vs. kapsamaktadır¹²⁰. "**Benzeme kuralı**", hükümlüyü cezaevinin şubesi haline getirir. Islahın başarısı bakımından hükümlüye mümkün olduğunca az müdahale edilmelidir. Müdahalenin, hükümlünün kurum içindeki davranışını genel hukuki ve sosyal taleplere göre değerlendirmeyi kabul eder. Benzeme kuralı, hükümlünün mahpus odasında klasik anayasal haklara sahip olacağı anlamına gelmez, bu hakları kendisine bahşetmez. Ancak toplumsal nezaket kurallarına

118 KETT-STRAUB/STRENG, s.58-59.

119 KETT-STRAUB/STRENG, s.60-61.

120 CGTİHK m.51'e göre; "*Hükümlüler, kurum içindeki veya dışındaki genel durumları, eğitim ve iyileştirme faaliyetlerine etkin katılımları, kurum düzenine karşı tutumları ve kendilerine verilen işlerdeki gayretleri dikkate alınarak teşvik esaslı ödüllerden yararlandırılabilirler*".

Bu maddenin gerekçesinde; "*Ceza infaz kurumlarında genel hal ve hareketleri, iyileştirme faaliyetlerine olan ilgileri ve uyumları, kurumların düzenlerine karşı tutum ve davranışları, kendilerine verilen işlerdeki çabaları nedeniyle beklenen durumları gösteren hükümlülere teşvik edici ayrıcalıkların tanınması konusu düzenlenmiştir.*" YURTCAN, İnfazı Kanunu ve Yorumu, s.78.

ve insanlık onuru gibi hükümlünün mahrem alanına saygı gösterilmesi gerekir¹²¹.

“Karşı yönlendirme kuralına” göre; hükümlüyü *“cezaevili (kendisini oraya ait hissetmesi)”* olmaktan uzak tutmaya çalışılmalıdır (Alman İnfaz Kanunu-StVollzG m.3/2). Cezaevinde bulunmak, kişiyi hürriyetinden yoksun olmasının zorlayıcı etkisi nedeniyle aşağılanmış davranış örneğinin ortaya çıkmasına neden olabilir. Hürriyetten yoksunluk nedeniyle yeni sosyal açıkların ortaya çıkmaması için cezaevinde meslek eğitimi, boş zamanda geliştirici eğitim ve terapi hedeflenmelidir. Açık ceza infaz kurumuna ayırma, infazın gevşetilmesi (tahliyeye hazırlık, iş arama izni, mazeret izni) hürriyetten yoksun bırakılmanın zararlı sonuçlarına karşı yönlendirmeye hizmet eder¹²².

“Uyum kuralına” göre, infaz idaresi, cezanın infazını sağlarken hükümlülere yaşamlarını bundan sonraki özgür hayata ayarlamalarına yardım etmelidir (Alman İnfaz Kanunu-StVollzG m.3/3). Hükümlü, cezaevinin toplumsal hayattan uzak yapısının getirmiş olduğu olumsuzlukları tahliye edilmeden evvel aşmaya çalışmalı, bunun için çeşitli yardımları talep edebilmelidir. Bu sayede cezaevi hayatından sonra sosyal yaşama daha kolay adapte olma ve suç işlemekten uzak kalmasına yardımcı olunmaktadır¹²³.

İnfazın gevşetilmesi, genellikle Batı Avrupa ülkelerinde son yirmi yılın cezaevi reformunun temel bir görünüşü, çeşitli düzenlemeler vasıtasıyla hükümlüyle dış dünya arasındaki ilişkiyi artırmak hedeflenmektedir. Son dönemlerde Avrupa'nın doğusunda da infaz gevşemelerinin yürürlüğe konulduğu görülmektedir. Ceza infaz kurumunun açılması, cezaeviyle bağlantılı bütün olumsuz görünüş şekillerini azaltır. Bunu, büyük bir mali yük getirmeden gerçekleştirir ve hükümlünün yeniden topluma dâhil olmasını teşvik eder. Örneğin, hükümlü yakınlarının kontrolsüz veya kontrol düzeyleri düşük, uzun süreli ziyaretleri (eş, ebeveyn, çocuklar)¹²⁴, sınırsız mektuplaşmalar, medyaya ulaşma (televizyon vs.), yerel çevre ile ilişki ve yerel tesislerden yararlanma gibi¹²⁵.

121 DEMİRBAŞ, *İnfaz Hukuku*, s.157.

122 DEMİRBAŞ, *İnfaz Hukuku*, s.157-158.

123 DEMİRBAŞ, *İnfaz Hukuku*, s.158.

124 CGTİHK m.51'nin 24.1.2013 tarih ve 6411 sayılı Kanun ile değişik 51. Maddesine göre; *“Hükümlüler, kurum içindeki veya dışındaki genel durumları, eğitim ve iyileştirme faaliyetlerine etkin katılımları, kurum düzenine karşı tutumları ve kendilerine verilen işlerdeki gayretleri dikkate alınarak teşvik esaslı ödüllerden yararlandırılabilirler.”*

125 DEMİRBAŞ, Timur, *İnfaz Hukuku*, Ankara 2018, s.285, ÖZBEK, s.232.

Alman Anayasa Mahkemesi, bazı olaylarda infaz gevşemesinin reddedilmesini, Anayasa hukuku tarafından garanti edilen yeniden sosyalleşme esasının ihlali olarak değerlendirmiştir¹²⁶. Kurum içinde infazın gevşetilmesi kapsamı içinde; oda ve koğuş kapılarının kilitlenmemesi, oda ve koğuş değiştirme, kurum içinde serbest dolaşma, bazı etkinliklere daha sık katılma, ziyaret ve iletişim sürelerinin artırılması ve açık ceza infaz kurumuna ayrılma gibi uygulamalar sayılabilir¹²⁷. Kurum dışı infazın gevşetilmesi tedbirleri kapsamında ise kurum dışında çalışmaya gönderme¹²⁸ ve özellikle kurum dışında geçirilecek izinler sayılmalıdır.

İzinler, koşullarının gerçekleşmesi hâlinde, hükümlüye kendisine yakın olanlarla kişisel ilişkiler sürdürmesini ve normal yaşam koşulları altında yolunu bulmasını mümkün kılan bir tür infazın gevşetilmesidir. Böylece hükümlü, izin esnasında tamamen serbest ve denetimsizdir (refakatsiz izinde), o cezadan sayılan, terepatik değerli bir tecrübedir¹²⁹. Hükümlüler için izin, çok yüksek bir değere sahiptir. Bu nedenle izne göndermeme, hükümlüyü ağır bunalımlara götürebileceği gibi mükâfat olarak izin verme onun sosyalleşmesi bakımından büyük katkı sağlayacaktır¹³⁰.

B. Hükümlü İzni¹³¹

Almanya'da hürriyeti bağlayıcı cezaların infazı konusunda infazın gevşetilmesi müessesesine yer verilmiştir. Alman İnfaz Kanunu'nun (StVollzG) infazın gevşetilmesi başlığını taşıyan 11. maddesinde¹³²

126 BVerfG NJW 1998, s.1133, DÜNKEL, Frieder/SNACKEN, Sonja, Strafvollzug im europaeischen Vergleich; Probleme, Praxis und Perspektiven, In. ZfStrVo, 4/2001, s.200. Akt. DEMİRBAŞ, s.285; YERDELEN, Erdal/NAS, Ali Murat, **Tutuklu ve Hükümlülere Verilen Mazeret İzinleri**, TAAD, Y:9, S:34, Nisan 2018, s.75.

127 "İnfazın gevşetilmesi aynı zamanda suçların önlenmesi ve suçluların suçtan arındırılmasında başvurulan hapis dışı önlem olarak, uluslararası belgelerde yerini almıştır. Örneğin, Birleşmiş Milletler Asgari Standart Kuralları (Tokyo Kuralları) iznin çeşitleri konusunda hükümler getirmiştir." ERDOĞAN, Oktay, **İnfaz Hukuku**, İstanbul 2008, s.878.

128 Alman İnfaz Kanunu (StvollzG) m.11.

129 Almanya da hükümlü ve tutuklular 2012 yılı istatistiklerine göre 234.251 izin kullanılmış bunlardan sadece 325 kişisini geri dönmemiş, firar etmiştir. Geri dönmeme oranı %0,14 olarak gerçekleşmiştir.

130 DEMİRBAŞ, s.285-286.

131 Alman İnfaz Hukukunda Hükümlü Mazeret İzni ilgili kanun metinlerinin çevirisi ve karşılaştırılması suretiyle oluşturulmuştur. <http://www.gesetze-im-internet.de/stvollzg/BjNR005810976.html>. E.T. 2.4.2016.

132 *İnfazın Gevşetilmesi*; "İnfazın gevşetilmesi olarak özellikle mahkûm hakkında şu düzenlemeler yapılabilir. İnfaz kurumu dışında ancak gözetim altında veya gözetim altında olmaksızın bir işte çalışma, infaz kurumunu belli süreler için gözetim altında (refakatsiz) veya gözetim olmaksızın (refakatsiz) terk edebilme (izin), infazın gevşetilmesi tedbirleri, mahkûmun firar etmesi ya da başka

infazın gevşetilmesi tedbirleri olarak hükümlünün çalışmasına müsaade edilmesi ve çeşitli sebeplerle infaz kurumu dışına çıkmasına izin verilmesi konuları düzenlenmiştir¹³³. Aynı kanunun 12. maddesinde¹³⁴ mahkûmun özel bir sebebin varlığı hâlinde izinli olarak ceza infaz kurumu dışına çıkarılabileceği düzenlenmiştir. Alman İnfaz Kanunu'nun (StVollzG) 13. maddesinde¹³⁵ izinle ilgili genel kurallar yer alırken, 14. maddede¹³⁶ iznin kullandırılmasından sarf-ı nazar edilebilecek hâller açıklanmıştır.

1. Normal Durumlarda Hükümlü İzni

Hükümlüye normal zamanlarda izin verilebilmesi için bir takım şartların varlığı gerekir. Mahkûmun firar etme ya da başka suç işleme tehlikesi bulunmamalıdır. Mahkum, izin kullanma konusunda talepte bulunmalıdır. Ceza infaz kurumu müdürünün onayı bulunmalıdır. Hükümlü, 1 yıl içinde 21 takvim gününe kadar izni kullanabilir. Mahkûmun en az 6 aydır ceza infaz kurumunda bulunmuş olması gerekir. Müebbet hapis cezasına mahkûm olanlar da ceza infaz kurumunda 10 yıldan bu yana soruşturmaya uğramaksızın (iyi hâlli olarak) kalmış olmaları veya açık ceza infaz kurumuna ayrılma şartlarını taşımaları hâlinde izinden yararlanabilirler. Kural olarak izin hakkı, açık ceza infaz kurumunda bulunan mahkûmlar içindir. Ancak özel hâllerdeki izin hakkı, kapalı infaz kurumunda bulunan mahkûmlara da tanınır (Alman İnfaz Kanunu-StVollzG m.13)¹³⁷.

suç işlemesi tehlikesi mevcut değilse ve buna mahkûmun muvafakati varsa uygulanabilir." (Alman İnfaz Kanunu-StVollzG m.11).

133 "Alman infaz hukukunda akıl hastalığı veya hastalık sebebiyle infazın geri bırakılması konusu Alman Ceza Muhakemesi Kanunu (StPO) m.455'de düzenlendiği halde infazın gevşetilmesi konusu Alman İnfaz Kanununda (StVollzG) düzenlenmiştir." LAUBENTHAL, Klaus/NESTLER, Nina, **Strafvollstreckung**, Würzburg 2010, s.96.

134 *Özel bir sebebin varlığı hâlinde çıkma; "Özel bir sebebin zaruret teşkil ettiği hâllerde, mahkûmun rızası olmasa dahi mahkûm ceza infaz kurumundan çıkarılabilir."* (Alman İnfaz Kanunu-StVollzG m.12).

135 *İzin; "Hükümlü 1 yıl içinde 21 takvim gününe kadar izni kullanabilir. Bu kanunun 11. Maddesinin 2. Fıkrası hükmü saklıdır. İzinin kullanılması kural olarak mahkûmun en az 6 aydır ceza infaz kurumunda bulunmuş olması şartına bağlıdır. Müebbet hapis cezasına mahkûm olanlar da ceza infaz kurumunda 10 yıldan beri soruşturmaya uğramaksızın (iyi hâlli olarak) kalmış olmaları veya açık ceza infaz kurumuna ayrılma şartlarını taşımaları hâlinde bu izinden yararlanabilirler."* (Alman İnfaz Kanunu-StVollzG m.13).

136 *İznin kaldırılabilmesi haller; "Ceza infaz kurumu müdürü mahkûmun infazın gevşetilmesi ve izin hususlarını düzenlemeye yetkilidir. Ceza infaz kurumu müdürü şu hâllerde infazın gevşetilmesine veya iznin kesilmesine karar verebilir; iznin verilmesinden sonra ortaya çıkan gelişmeler güvenliğin sağlanamayacağını göstermekte ise mahkûm bu tedbirleri kötüye kullanmışsa mahkûm bu konudaki talimatlara uygun davranmamışsa; ceza infaz kurumu müdürü, bu işlemlere onay verdikten sonra şartların değişmesi hâlinde geleceğe dönük olarak infazın gevşetilmesi ve izin tedbirlerini geri alabilir."* (Alman İnfaz Kanunu-StVollzG m.14).

137 YERDELEN/NAS, s.91.

Ceza infaz kurumu müdürü, şu hâllerde infazın gevşetilmesini sonlandırabilir veya iznin kesilmesine karar verebilir. İznin verilmesinden sonra ortaya çıkan gelişmeler, güvenliğin sağlanamayacağını göstermekteyse, mahkûm bu tedbirleri kötüye kullanmışsa, mahkûm bu konudaki talimatlara uygun davranmamışsa izin kurum müdürü tarafından kesilebilir. Ceza infaz kurumu müdürü, bu işlemlere onay verdikten sonra şartların değişmesi hâlinde geleceğe dönük olarak infazın gevşetilmesi ve izin tedbirlerini geri alabilir (Alman İnfaz Kanunu-StVollzG m.14)¹³⁸.

2. Özel Sebeplerin Varlığında Hükümlü İzni İçin Gerekli Şartlar:

Özel ve olağandışı hâllerde izin kullanılması konusu, Alman İnfaz Kanunu (StVollzG) m.35'de düzenlenmiştir¹³⁹. Buna göre özel sebeplerin varlığı hâlinde (akrabalardan birinin ölümü veya yaşamsal tehlike içeren bir hastalığının bulunması) hâlinde yılda 7 güne kadar izin imkânı getirilmiştir. Özel sebeplerin varlığı hâlinde iznin kullanılmasında, genel izin şartlarının, özel izin şartları ile uyuşması gerekmektedir¹⁴⁰.

Akrabalardan birinin ölümü veya yaşamsal tehlike oluşturan (ölümcül) hastalığının, mahkûmun talebinin, infaz kurum müdürünün onayının bulunması; özel iznin şartlarıdır. İzin süresi, bir yılda yedi günü geçemez, bu yedi günlük süre mahkûma diğer hâllerde verilen yıllık yirmi bir gün izinden mahsup edilmez. İzin verilmesine ilişkin genel kurallar, mazeret izni yapısına aykırı olmamak üzere bu durumda da uygulanır. Mahkûmun firar etmesi ya da başka suç işlemesi tehlikesi olsa dahi kurum müdürü gerekli önlemleri alarak izin verebilir (refakatli izin). Mahkûmun en az 6 aydır ceza infaz kurumunda bulunması veya müebbet hapis cezası hükümlüsünün ceza infaz kurumunda 10 yıldan bu yana soruşturmayla uğramaksızın (iyi hâlli olarak) kalmış olması veya açık ceza infaz kurumuna ayrılma şartlarının varlığı gerekmez¹⁴¹.

138 YERDELEN/NAS, s.91.

139 *İzin, Önemli bir sebebin varlığı hâlinde (izinli) çıkma; "Önemli bir sebebin varlığı hâlinde infaz kurumu yöneticisi mahkûmun infaz kurumundan çıkışına müsaade edebilir ya da 7 güne kadar izin verebilir. Ancak bu izin, diğer önemli sebeplerden olan, bir aile ferdinin ölümü ya da yaşamsal tehlike oluşturan (ölümcül) bir hastalığının varlığı hâllerinde kullanılır ve bir yılda yedi günü geçemez. Kanununun 11. Maddesinin 2. fıkrası, 13. Maddesinin 5. Fıkrası ve 14. Maddenin bu maddeye uygun olan düzenlemeleri bu özel izin hâlinde de uygulanır. İlk fıkrada belirtilmiş izinler, hükümlünün düzenli izinlerinden mahsup edilmez. Madde 11'in ikinci fıkrasında ifade edilen sebepler dolayısı ile hükümlünün izin veya çıkışına müsaade edilmeyecek ise bu durumda infaz kurumu müdürü mahkûmun iznini kullanmasını uygun şartlarla sağlayabilir. Buna ilişkin ilgili giderler mahkûm tarafından karşılanır. Eğer bu şekilde izin kullanılması, mahkûmun ıslahı veya sosyalleşmesine engel teşkil ederse bu izin kullanılmaz."* (Alman İnfaz Kanunu-StVollzG m.35)

140 YERDELEN/NAS, s.92.

141 YERDELEN/NAS, s.92.

İzin verilmesinden sonra ortaya çıkan gelişmeler güvenliğin sağlanamayacağını göstermekteyse, mahkûm bu tedbirleri kötüye kullanmışsa, mahkûm bu konudaki talimatlara uygun davranmamışsa ceza infaz kurumu müdürü, infazın gevşetilmesini sonlandırabilir veya iznin kesilmesine karar verebilir. Türk infaz hukukundaki hükümlü izni ile karşılaştırma yapıldığında Alman İnfaz Kanunu'nun (StVollzG) daha genel ve esnek düzenlemeler içerdiği görülmektedir. Özellikle izne karar verecek merci bakımından infaz kurumu müdürünü yetkili sayarak, bu konuda kolaylık sağladığı söylenebilir¹⁴².

Alman hukukunda refakatli ve refakatsiz izin ayrımı açık bir şekilde yapılsa da kurum müdürüne mahkûmun firar etmesi veya suç işlemesi tehlikesi karşısında yetki verilmiş olması, refakat durumunu ifade etmektedir. Alman hukukunda bir yılda yedi güne kadar izin verme durumu söz konusu iken bu iznin diğer izin sürelerinden mahsup edilemeyeceği düzenlenmiştir. Türk hukukunda ise yakın akrabasının ölümü hâlinde yol süresi hariç iki güne, hastalık hâlinde ise yol süresi hariç bir güne kadar izin verilmektedir ve kanunda bu sürelerin diğer izin sürelerinden mahsup edilip edilmeyeceğine dair bir hüküm bulunmamaktadır. Türk hukukunda izin süresinde kalınacak yer dahi ayrıntılı olarak düzenlendiği hâlde Alman Hukuku'nda bu kadar kazuistik bir düzenlemeye gidilmemiştir.

VII. ALMAN HUKUKUNDA İNFAZI SONA ERDİREN NEDENLER

Alman infaz hukukunda infazı sona erdiren nedenler; infaz (ceza) zamanaşımı, etkin pişmanlık (bazı özel hallerde), af, güven ilkesinin ihlali, cezanın infaz edilmiş olması (mükerrer infaz yasağı), yanlış kimlik bilgisi, hükümlünün ölümü olarak belirlenmiştir¹⁴³.

İnfaz zamanaşımı, hükmün kesinleşmesinden itibaren başlayıp belli bir sürenin geçmesinden sonra artık cezanın infaz edilmemesi neticesinin doğmasıdır. Somut olarak verilmiş olan ceza miktarına göre belirlenen ceza zamanaşımı Alman Ceza Kanunu (*StGB*) m.79/3-1,4'te düzenlenmiştir. Buna göre; müebbet hapis cezası, insanlığa karşı suç ile soykırım suçlarında zamanaşımı söz konusu olmaz. Ceza zamanaşımı; 10

142 Kanaatimizce; Türk hukukunda bu konuda taleplerin alınması, takibinin yapılması ve Cumhuriyet başsavcılığına ulaştırılması ve iznin oradan alınarak ayrı bir yerde bulunan kurumda uygulanması dikkate alındığında Almanya düzenlemesinin daha pratik olduğu söylenebilir. Ancak Türk hukukunda yakın zamanda bu konuda yaşanan gelişmeleri göz önünde bulundurduğumuzda bunun sakıncaları da yadsınamayacaktır.

143 LAUBENTHAL, Klaus/NESTLER, Nina, *Strafvollstreckung*, Heidelberg 2010, s.13.

yıldan fazla hapis cezaları için 25 yıl, 5 yıldan 10 yıla kadar olan hapis cezaları için 20 yıl, 1 yıldan 5 yıla kadar olan hapis cezaları için 10 yıl ve 1 yıla kadar olan hapis cezaları için 5 yıldır. Aynı maddenin 3-5 fıkralarında ise adli para cezaları için geçerli olan ceza zamanaşımı düzenlenmiştir. Buna göre; ceza zamanaşımı, 30 günden fazla adli para cezaları için 5 yıl ve 30 güne kadar olan adli para cezaları için 3 yıldır¹⁴⁴.

Af, her zaman usulüne uygun çıkarılmış bir kanuna dayanması gerekir. Af kanununda şartlar belirlenmişse o şartları taşıyan tüm mahkûmları etkileyecektir. Af kanunu, ceza indirimini veya cezanın tüm sonuçlarıyla ortadan kaldırılmasını düzenleyebilir. Af kanunu, ceza yargılamasının devamına da engel olabilir. **Güven ilkesinin ihlali**, Alman Anayasası (GG) m. 20'de yer alan hukuk devleti ilkesinin doğal bir sonucudur¹⁴⁵. Somut olaylarda hak ve nefaset sebebiyle infaza engel olunması söz konusu olabilir. Hükümlünün cezasının infazının o ceza için öngörülenin çok ötesinde mahvına sebep olabilecek bir durum yaratabilecek olması halinde cezanın infazı ileriye bırakılabilir veya infazdan tamamen sarfı nazar edilebilir. Adli para cezası için kolaylıklar sağlanması (Alman Ceza Muhakemesi Kanunu-StPO, m.459a) ve cezanın denetim tedbirine çevrilmesi (Alman Ceza Kanunu-StGB, m.56) bu türdendir¹⁴⁶.

Cezanın daha önce infaz edilmiş olması ve hükümlünün kimlik bilgilerinin kesinleşen hükümdekiyle uymaması mantık kuralı gereği infazı engelleyen nedenlerdir. Bir kişi bir fiili sebebiyle bir kez yargılanabilir, bir kez cezalandırılabilir ve ancak o cezası bir kez infaz edilebilir. Hükümlünün kimlik bilgilerinin uyuşmaması esasen infaz engelleri arasında sayılabilecek bir durum olmasa gerektir. Çünkü cezası infaz edilecek hükümlü, ilamda kimlik ve adres bilgileri yazılı olan hükümlüdür. Kimlik bilgilerinin uyuşmaması halinde bu husus ortadan kaldırılmasına kadar infaz yapılamaz. **Hükümlünün ölümü**, infazı ortadan kaldırır, suçlar ve cezaların şahsiliği ilkesi bunu gerektirir. Hükümlü yerine başkasının cezaya muhatap olması mümkün değildir. Hükümlünün kimlik bilgilerinin karıştırılması da esasen şahsilik ilkesi ile ilgilidir¹⁴⁷.

144 LAUBENTHAL/NESTLER, s.13-16.

145 Kanaatimizce Türk infaz hukukunda güven ilkesi nedeniyle infazın sonlandırılması mevcuttur. Ancak Alman infaz hukukundaki gibi anayasa hükmüne değil, CGTİHK m.17 ve Anayasa m.104/2-b (Cumhurbaşkanı'nın af yetkisi) hükümlerine dayanmaktadır. Başka bir ifadeyle daha detaylı mevzuat hükümleri gereği infaz geçici durdurulabilmekte veya infazdan vazgeçilebilmektedir.

146 LAUBENTHAL/NESTLER, s.13-16.

147 LAUBENTHAL/NESTLER, s.17-20.

SONUÇ

Ceza hukukunda yaptırım, suç karşılığı faile uygulanan ceza veya güvenlik tedbirini ifade etmektedir. Bu iki yaptırım türü Alman hukukunda “çift izlilik” (*Zwiespurigkeit*) olarak ifade edilmektedir. Türk ceza hukukunda da bu şekilde iki tip yaptırım benimsenmiştir. Adli para cezaları ve hürriyeti bağlayıcı cezalar, Alman yaptırım sisteminin üzerine oturduğu iki sütunu teşkil ederler. Alman hukukunda yaptırım sisteminin onarıcı adalet doğrultusunda yeniden yapılandırılmasına ilişkin tasarı ve taslaklar, ceza sisteminin temeli kabul edilen iki izlilik sistemine (cezalar ve güvenlik tedbirleri) üçüncü bir “iz”in dâhil olduğu yönünde tartışmalara neden olmuştur.

Alman Ceza Kanunu’nda (*StGB*) asli ceza-ek ceza (*Hauptstrafe und Nebenstrafe*) ayrımı bulunmaktadır. Alman Ceza Kanunu’nun (*StGB*) 38-43a maddeleri arasında asli cezalar (*StGB* m.38, 39’da hürriyeti bağlayıcı ceza ve m.40, 41, 42’de adli para cezası) düzenlenmişken, 44. maddesinde ek ceza olarak sürücü belgesinin geçici alınması yer almaktadır. Bu hüküm Alman Ceza Kanunu’ndaki (*StGB*) tek ek ceza niteliğindedir. Alman Ceza Kanunu’nun (*StGB*) 45-45b maddelerinde ise cezanın kanuni neticeleri olarak belirli hakları kullanmaktan yasaklama, 61 ve 76. maddeleri arasında ise güvenlik tedbirleri düzenlenmiştir. Alman Ceza Kanunu (*StGB*) m.38 ve 39’da hürriyeti bağlayıcı cezalar belirlenmiştir. Alman Ceza Kanunu’nun (*StGB*) 38. maddesinde müebbet hapis cezası düzenlenmiştir¹⁴⁸. Alman ceza hukuku yaptırım sisteminde ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına yer verilmemiştir.

Alman Ceza Kanunu’nun (*StGB*) 40. maddesi, gün para cezası sistemine yer vermiştir. Bu hüküm gereğince para cezaları güne göre hesap edilir. Kanunda aksi belirlenmemişse adli para cezası, en az 5 ve en çok 360 gün olabilir. Mahkeme, bir gün karşılığı para miktarını, failin sosyal ve ekonomik durumuna göre belirler. Bir gün karşılığı para miktarı en az 1 Euro (Euro’ya katılmadan önce 2 Mark) ve en fazla 5000 Euro (Euro’ya katılmadan önce 10.000 Mark) olarak belirlenir. Kararda, gün sayısı ve gün karşılığı belirlenen para tutarı ayrı ayrı gösterilir. Cezanın ödenememesi durumunda, kararda belirtilen bir gün birim para cezası, bir gün hapis cezasına dönüşür. Alman ceza yaptırım sisteminde adli para cezaları geniş ölçüde uygulama alanı bulmakta ve yaptırımlar içerisinde ön sıralarda yer almaktadır.

148 Alman Ceza Kanunu (*StGB*) m.38’e göre; “Kanunda müebbet hapis cezası öngörülmemişse hapis cezası sürelidir. Hapis cezasının üst sınırı 15 yıl alt sınırı 1 aydır.”

Alman Ceza Kanunu'nda (*StGB*); malvarlığı cezası (m.43a), araç sürme yasağı (m.44), haklardan mahrumiyet (m.45), denetim süresi ve yükümlülükleri (m.56a-56g), psikiyatri kliniğine yerleştirme (m.63), bağımlılıktan kurtarma tedavisi (m.64), sürücü belgesi iptali (m.69), meslek icrasını yasaklama (m.70), kazanç müsaderesi (m.73), kaim değer müsaderesi (m.73 vd.), eşya müsaderesi (m.74) düzenlenmiştir. Alman infaz hukukunda reform niteliğindeki düzenlemelerin Alman Ceza Kanunu'nda (*StGB*) yapıldığı gözlenmektedir.

Alman İnfaz Kanunu'na (*StVollzG*) göre infazda amaç; mahkûmun cezaevi sonrası yaşantısında sosyal sorumluluğa sahip bir kimse durumuna getirilmesidir. Bu amacın gerçekleştirilmesi için infaz yaşantısı olanaklar ölçüsünde genel yaşantı koşullarına uydurulmalı ve böylece hürriyetten yoksunluğun zararlı etkileri önlenerek mahkûmun hür toplumsal yaşamın bir üyesi olabilmesine yardım edilmelidir. Bu amaca ulaşmak için mahkûmların da çaba göstermesi gerekir (Alman İnfaz Kanunu-StVollzG m.2,3,4).

Cezanın amacı üzerine Schmidhauser'in şu değerlendirmesi konuyu özetlemesi açısından son derece yerinde olmuştur: *"Adalet uğruna ceza vermiyoruz, ancak ceza veriyorsak, mümkün olduğunca adil olmalıyız. Kefaret uğruna da ceza veriyor değiliz, ama ceza veriyorsak, kefareti algılama da olanaksız kılınmamalıdır. Bireyleri iyileştirmek için ceza vermiyoruz, ancak ceza veriyorsak, hükümlü kendine ve başkalarına güvenini tekrar kazansın ve iyi yola girsin diye her şeyi yapmalıyız"*. Kanaatimizce; onarıcı adalet ilkesi çerçevesinde bu ifadelerle *"faile, mağduru tatmin etmek için ceza vermiyoruz, ancak faile ceza veriyorsak bir taraftan da mağdurun durumunu iyileştirerek bunu yapabiliriz"* tümcesi eklenebilir.

Almanya'da hapis cezalarının infazı infaz idaresi tarafından yerine getirilir (Alman İnfaz Kanunu-StVollzG m.139). İnfaz idaresinin denetim ve gözetimi ise eyalet infaz makamları (İnfaz mahkemesi veya infaz hâkimliği şeklinde olabilir) tarafından ifa edilir (Alman İnfaz Kanunu-StVollzG m.173). Hükümlü ve tutukluların her zaman bir yargısal karar verilmesi için yazılı olarak yerel infaz makamına (infaz hâkimi) başvuru hakları mevcuttur (Alman İnfaz Kanunu-StVollzG m.109). Hükümlü ve tutukluların ayrıca eyalet meclisine başvuru (dilekçe) hakları da vardır (Alman Anayasası-GG m.17). Hatta hükümlülerin kanun yollarının tükettikten sonra Alman Anayasa Mahkemesi'ne (*BVG*) bireysel başvuru (*Anayasal Şikâyet-Verfassungsbeschwerde*) hakları da mevcuttur (Alman Anayasası-GG, m.93/1). Buradan da netice alamaması durumunda

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne başvuru yolu da kendilerine tanınmıştır (AİHS m.35).

Hükümlüyü, ceza infaz kurumundaki yaşama alıştırmamak gerekir. Bu nedenle infazın gevşetilmesi, hükümlüyü sosyal hayata hazırlama ve yeniden suç işlemesinin önlenmesi amacıyla infaz hassas planlanmalıdır. İnfaz kurumunda kaldığı sürece mahkûm için en önemli husus, onun mutlaka bir işinin olması ve çalışmasıdır. Almanya'da hürriyeti bağlayıcı cezaların infazı konusunda infazın gevşetilmesi müessesesine yer verilmiştir. Alman İnfaz Kanunu'nun (StVollzG) infazın gevşetilmesi başlığını taşıyan 11. maddesinde infazın gevşetilmesi tedbirleri olarak hükümlünün çalışmasına müsaade edilmesi ve çeşitli sebeplerle infaz kurumu dışına çıkmasına izin verilmesi konuları düzenlenmiştir. Aynı kanunun 12. maddesinde mahkûmun özel bir sebebin varlığı hâlinde izinli olarak ceza infaz kurumu dışına çıkarılabileceği düzenlenmiştir. Alman İnfaz Kanunu'nun (StVollzG) 13. maddesinde izinle ilgili genel kurallar yer alırken, 14. maddede iznin kullandırılmasından sarf-ı nazar edilebilecek hâller açıklanmıştır.

Alman infaz hukukunda infazı sona erdiren nedenler; infaz (ceza) zamanaşımı, etkin pişmanlık (bazı özel hallerde), af, güven ilkesinin ihlali, cezanın infaz edilmiş olması (mükerrer infaz yasağı), yanlış kimlik bilgisi, hükümlünün ölümü olarak belirlenmiştir.

KAYNAKLAR

ACAR, Hüseyin, Türk Ceza Hukukunda Müsadere Kurumu, **Çankaya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara 2019.

BRUNS, Hans Jurgen, **Das Recht der Strafzumessung: eine systematische Darstellung für die Praxis**, München 1985.

CENTEL, Nur/ZAFER, Hamide/ÇAKMUT, Özlem, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, İstanbul 2019.

C. H. Beck, Strafvollzugsgesetz, **Beck-Texte in dtv**, München 1992.

ÇOLAK, Haluk/ALTUN Uğurtan, **Ceza ve Güvenlik Tedbirleri**, Ankara 2017.

DEMİRBAŞ, Timur, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Ankara 2019.

DEMİRBAŞ, Timur, **İnfaz Hukuku**, Ankara 2019.

EREM, Faruk, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Ankara 1995.

ESER, Albin, Ceza Muhakemesi Hukuku İlkelerindeki Değişme: Ceza Muhakemesi Hukuku Tekrar Özelleşiyor mu? http://www.freidok.unifreiburg.de/volltexte/3552/pdf/Eser_Ceza_Muhakemesi_Hukuku.pdf.

GEDİK, Doğan, **Türk Ceza Hukukunda Müsadere**, Ankara 2001.

İÇEL, Kayıhan, "Alman İnfaz Hukukunda Reform", **İstanbul Üniversitesi Mukayeseli Hukuk Araştırmaları Dergisi**, S:3, Y:1976.

İÇEL, Kayıhan/YURTCAN, Erdener, "Alman Düzene Aykırılıklar Kanunu", **İÜHFİM**, XXXVI, 1-4 (1971).

JESCHECK, Hans Heinrich, "Hürriyeti Bağlayıcı Cezaların Alman ve Türk Ceza Hukukundaki Yeri", Çev. Ayhan ÖNDER, **İÜHFİM**, S:1-4, C:48, Y: 1983.

JESCHECK Hans Heinrich, **Almanya Federal Cumhuriyeti Ceza Hukukuna Giriş** çev. Feridun Yenisey İstanbul 2007.

JESCHECK Hans Heinrich/ WEIGEND Thomas, **Lehrbuch des Strafrechts Allgemeiner Teil**, Berlin 1996.

KARAKAŞ DOĞAN Fatma, **Cezanın Amacı ve Hapis Cezası**, İstanbul 2010.

KETT-STRAUB, Gabriele/STRENG, Franz, **Strafvollzugsrecht**, München 2016.

KOCA, Mahmut/ÜZÜLMEZ, İlhan, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Ankara 2019.

LAUBENTHAL, Klaus/NESTLER, Nina, **Strafvollstreckung**, Würzburg 2010.

MAURACH, Reinhart, /GÖSSEL, Karl Heinz /ZİPF, Heinz, **Strafrecht Allgemeiner Teil**, Heidelberg, 2015.

ÖZTÜRK, Bahri/ERDEM Mustafa Ruhan/ÖZBEK Veli Özer, **Uygulamalı Ceza Hukuku ve Emniyet Tedbirleri Hukuku**, Ankara 2003.

ÖZTÜRK, Bahri/ERDEM, Mustafa Ruhan, **Ceza Hukuku ve Güvenlik Tedbirleri Hukuku**, Ankara 2019,

ROXİN, Claus, “Yeni TCK ile Türkiye Avrupa’ya Dâhil Oluyor”, in: HPD ile Röportaj, S: 2, Sonbahar 2004.

SCHMİDTHAEUSER, Eberhard, **Strafrecht Allgemeine Teil Lehrbuch**, Tübingen 1975

SCHÖNKE, A./SCHRÖDER, H, **Strafgesetzbuch Kommentar**, München 2006.

SEVDİREN, Öznur, “Cezalandırmada Bir Paradigma Değişikliği Olarak Onarıcı Adalet Felsefesi: Bir Sentez Denemesi-I”, CHD, S:15, Y:Nisan 2011.

SOYGÜT ARSLAN, Mualla Buket, Türk Ceza Hukukunda Müsadere, **Galatasaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Doktora Tezi, İstanbul 2014.

SÖZÜER, Adem, “Alman Hukukunda Müsadere Yapıtırımı”, **Polis Dergisi** Temmuz-Ağustos-Eylül 2003.

TANER, Tahir, **Ceza Hukuku Umumi Hükümler**, İstanbul 1949.

ÜNVER, Yener, “Akıl Hastalarına Özgü Güvenlik Tedbirleri”, IV. Sağlık Hukuku Kurultayı (23- 24 Eylül 2011), Ankara Barosu Yayını, Ankara 2012.

YENİSEY Feridun/PLAGEMAN Gottfried, **Alman Ceza Kanunu**, Strafgesetzbuch. (StGB). (Almanca Metin, Türkçe Çeviri ve Sözlük), İstanbul 2009.

YENİSEY, Feridun/OKTAR, Salih, **Alman Ceza Muhakemesi Kanunu**, İstanbul 2015.

YANIK, Medaim. "Türkiye Ruh Sağlığı Sistemi Üzerine Değerlendirme ve Öneriler: Ruh Sağlığı Eylem Planı Önerisi", **Psikiyatride Derlemeler, Olgular ve Varsayımlar Dergisi (RCHP)**, Ekim 2007 Özel Sayı. YERDELEN, Erdal, **Cezanın Belirlenmesi**, Ankara 2013.

YERDELEN, Erdal/NAS, Ali Murat, **Tutuklu ve Hükümlülere Verilen Mazeret İzinleri**, TAAD, Y:9, S:34, Nisan 2018.

YERDELEN, Erdal vd. **Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma**, Ankara 2018.

YILDIRIM, Zeki, **Türk Hukukunda Hapis Cezasının İnfazının Ertelenmesi**, CHD, S:34, Y:Ağustos 2017.

YILDIZ, Mehmet Emre, **Ceza Hukukunda Akıl Hastalığının Kusur Yeteneğine Etkisi ve Akıl Hastalarına Özgü Güvenlik Tedbirleri**, Ankara 2020.

ZAFER, Hamide, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, İstanbul 2018.

<https://staatsanwaltschaften.hessen.de/themen-von-z/allgemeinehinweise/begleichung-einer-geldstrafe>. E.T. 21.8.2020.

<http://www.ankarastrateji.org/yazar/doc-dr-faruk-bilir/anayasa-uzlasma-komisyonu-ve-yeni-anayasa-yapim-sureci> E. T. 8.5.2020.

